

Газета заснована 1 вересня 1989 року

наш індекс 61671

Ескіз вітража в фойє Київського Національного університету імені Тараса Шевченка (центральна частина). Робота Опанаса Заливахи у співаторстві з Людмилою Семикіною, Аллою Горською, Галиною Зубченко та Галиною Севрук. 1964 р. Невдовзі вітраж було знищено владою

*Вітаємо наших читачів
та друзів газети
зі світлим Великоднем!
Христос Воскрес!
Редакція працює над черговим
числом газети, що буде присвя-
чене цьому великому святу.*

«Борітеся – поборете! Вам Бог помагає»

М. ШЕВЧЕНКО

Іван МАЛКОВИЧ, поет

Зі слова на врученні Шевченківської премії 2017 року

Та для генія правда – понад усе. І Шевченко переливає свою правду в поезію, і його слова снуються в такій божистій послідовності, що, змикаючись одне з одним, дають нам вічну, непроминальну енергію українського духу.

Отож і наш з вами святий обов'язок свідчити правду. А правда сьогодні така, що наша держава майже не дбає про українську мову, що все починається й закінчується веломовними, пустопорожніми фразами. Що нас, носіїв української мови, ще й сьогодні багато хто з наших співгромадян трактує як дивакуватих аборигенів. Що ми ще й досі, як соняшник до сонця, повертаємо голови на почуте українське слово. Що й донині не скасовано горезвісний ківаловський закон, який ганьбить цілу націю.

Незрідка в наших зрусифікованих містах до мене підходять на вулицях люди і російською мовою дякують за книги. Але ж книги мої – українські. Тобто люди в такий спосіб дають зрозуміти, що вони за те, щоб їхні діти читали і навчалися українською мовою. У них з різних причин з мовою не склалося, але діти їхні мають її знати й шанувати.

Нарешті мусить бути закон, який захистить право кожного українця отримувати всі послуги українською мовою – від крамниць і громадських установ – до глянцевих видань, радіостанцій і телебачення, де всі, без винятку, ток-шоу і програми повинні вестися державною мовою (за чітко виписаними винятками для кримських татарів та кількох інших національних меншин, які купно тут проживають).

Кажуть, що мовний закон може комусь зашкодити, але це неправда. Шкодить його відсутність.

Згадайте, скільки чудових сучасних українських пісень ми відкрили для себе, відколи вступив у дію закон про музичні квоти.

Колись дуже дотепно перефразував Шевченка навічно молодий Назар Гончар. Пишучи про «перевертнів у бузині», він завершив свого вірша Шевченковим рядком, але в іншому написанні: «та соловейко не за тих». І справді, соловейко не за них. Адже відомо, що мова – найважливіший маркер національної самоідентифікації. Може видозмінюватися прапор, герб, і навіть, на превеликий наш жаль, територія, але, як цитувала Леся Українка слова ірландця Томаса Девіса: «Нація повинна боронити свою мову більше, ніж свою територію... Втратити рідну мову і перейняти чужу – се найгірший знак підданства...».

Коли в часи Другої світової Черчилль обговорював зі своїми урядовцями бюджет, і вони хотіли урізати видатки на культуру на користь армії, Черчилль обурився:

«А що ж ми тоді будемо захищати?» – спитав він.

На жаль, нашим урядовцям далеко до Черчилля. Вони (і не тільки вони) не розуміють, що тільки тут, між цим небом і цією землею, народилися такі слова, як жито, Дніпро, човенце, мрія, і тисячі інших прекрасних слів. І що тут все наладиться лише тоді, коли українська мова лунатиме всюди, коли ми перебуватимемо в океані рідної мови.

Адже сказано: на початку було Слово, яке, як відомо, формує свідомість. І з цим словом ми неодмінно повернемося до самих себе і нарешті повнокровно з'явимося на культурній карті світу.

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ:

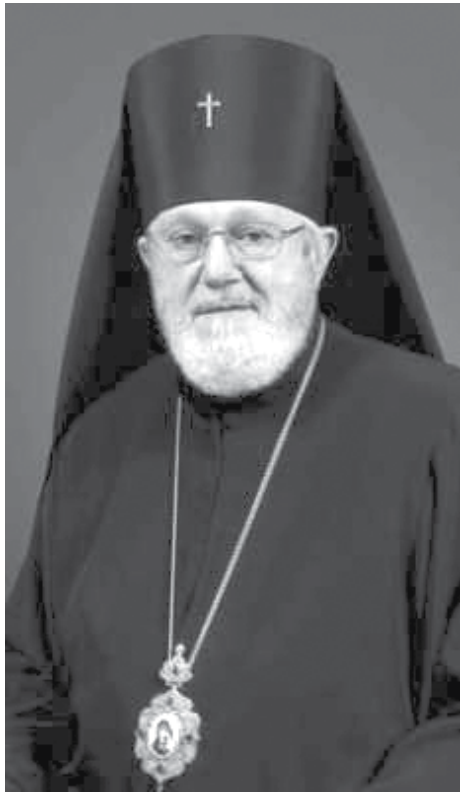
Митрополит УПЦ США Антоній – про місію церкви	2
Вацлав Гавел – про тоталітаризм і протест	7
Микола Малишко. Художник як явище	8-9
Поезії-молитви Богдана Бойчука	10-11
Освіта має давати те, «що не відбереться»	14-15

Церква і суспільство

Владика АНТОНІЙ, предстоятель

Української Православної церкви США:

«Місія церкви в житті суспільства - незмінна: бути сумлінням нації»

Пропонуємо читачам фрагменти з інтерв'ю Предстоятеля Української Православної церкви США Митрополита Антонія за публікацією в «Новій газеті» (США) з нагоди його 70-річчя у січні 2017 р. Попри те, що ця розмова відбулася ще в 2010 році, думки, висловлені Владикою Антонієм сім років тому, зокрема про Україну, сьогодні набувають нової актуальності. «Правду кажуть, – пише тижневик, – що слова не рахують, а важать. Слова Митрополита Антонія, шанованої людини в українській громаді Америки, як і світовій українській діаспорі, важать багато».

що нині відбувається в духовному житті України. Покладатися на державні структури, адміністрацію то одного президента, то другого, на мою думку, хибний шлях... Але поки єпископат і духовенство в Україні самі не замисляться, що вони несуть відповідальність перед Богом і своїм народом, доки не переступлять через свої власні амбіції, ані Вселенський Патріарх, ані тимчасові міжпатріархальні комісії, ані президенти – ніхто не об'єднає наші церкви. [...] Перш за все, мусимо усвідомити, що єпископський сан – це сан служіння, а не владарювання. На превеликий жаль, те, що ми спостерігаємо нині в Україні – це є сан владарювання. [...] Людські довіра – не безкінечна. Нею не можна зловживати безкарно.

Тут, в Америці, церква проводить велику харитативну роботу – допомагає бідним, немінчим, жебракам. Якби українська церква в Україні, замість того, щоб ділити майно, сваритися, підлаштовуватися під політичних лідерів, пішла цією дорогою доброчинності, співпереживання за свій народ, дорогою матері Терези, тоді б вона справді стала б моральним авторитетом нації і цей шлях був би найкоротшою стежкою до єдиної Помісної Церкви.

Якби церква в Україні була об'єднана, і патріарх мав можливість тлумачити той чи той закон з точки зору духовності, то це був би величезний вплив на оздоровлення й одужання всього українського суспільства. [...] Однак коли справа доходить до необхідності радикальних кроків, це вимагає неабияких компромісів, на які Московський патріархат не хоче йти.

– Наскільки результативний нині діалог між православними та греко-католиками?

Багато разів Греко-Католицька Церква оприлюднювала заяви, в яких підтверджувала, що виступає за єдину Помісну Церкву, але за умови об'єднання з Римом. І в тому, власне, найбільша проблема. Я мав нагоду брати участь у багатьох наших спільних, доволі цікавих конференціях, де велися дуже аргументовані діалоги, панувало взаєморозуміння, а насамперед приходила найвища особа й заявляла: все, що тут досі йшло-

ся, добре, ми готові об'єднатися, але під омофором Риму.

Я багато розмірковував над цим і дійшов висновку: якби православна церква об'єдналася, то це, без сумніву, мало б великий вплив і на греко-католицьку церкву та її орієнтири.

Хотів би нагадати, що в 1942 році митрополит Андрей Шептицький на третє відродження Української Автокефальної Православної Церкви написав листа всім православним єпископам, новим єпископам – Мстиславу, Григорію та іншим, де зауважив: «Видається, що дорога веде до Патріярхату України й, очевидно, якщо буде Патріярх України, то ми мусимо всі підлягати йому...» Такої думки дотримувався і Йосиф Сліпий... Але чи могло б це статися сьогодні – не знаю... Знаю лише, що між парафіянами такі настрої є. Нерідко бачу (й сам беру участь), як православні й католицькі священники проводять спільні молебні – наприклад, у храмі Святого Патрика в Нью-Йорку в жалобні дні пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 років.

– Хотів би, Владико, щоб ми зупинилися на темі «церква й громада». Чи можемо говорити, що церква цементує українську громаду в США, а тутешня громада допомагає церкві? Чи, навпаки, сьогодні спостерігається деяка прохолода у взаєминах між ними?

– Тут, в Америці, Українська Православна Церква відіграє велику роль – нас запрошують на кожну важливу подію в громаді. Авторитетна вона і в американському суспільстві в цілому. Починаючи від доби Ніксона й Рейгана, американські президенти часто запрошували українців до Білого дому, щоб поговорити про їхні справи. А коли Рональд Рейган мав зустріч з Горбачовим, то запросив усіх релігійних провідників Америки, між якими був і митрополит Мстислав. Відколи ж Україна стала самостійною державою, то у взаєминах громада – церква почала проглядатися деяка апатія до підтримки тутешнього духовного життя.

Я поясню це тим, що з появою незалежної України здійснилася мрія тисяч і тисяч українців, які жили на чужині, але плекали надію про свою Українську державу. Особливо наші

люди старшого віку – вони настільки були переповнені радістю, що Українська держава нарешті є, що готові були віддати на її розбудову все, що заробили в Америці за роки тяжкої праці. І віддавали, й досі віддають – будують нові церкви, допомагають парафіям, різним громадським організаціям, бідним, немінчим, хворим, сиротам, вдовам, студентам, ветеранам визвольних змагань, не завжди отримуючи навіть листи подяки від тих, кому допомагають... З часом прийшло усвідомлення, що українська Америка, попри постання незалежної України, також потрібна, що її також треба розбудовувати, плекати. Нам, як і раніше, потрібні тут не тільки церкви, а й школи, музеї, газети, громадські організації, кредитівки. Бо без усього цього громада зникне, а підрастаюче покоління зовсім забуде мову й віру своїх батьків і дідів. [...]

– Буваючи в церквах, бачу багато облич з новітньої хвилі. Чи можна говорити, що вона вдихнула нову силу в українське церковне життя?

– Якщо йдеться про свята, це правда: збирається багато людей. На Різдво чи Великдень храми переповнені, і переважно новими людьми з України. Священик храму Святого Пантелеймона з Брукліна в Нью-Йорку, який править у грецькій церкві, сказав мені, що на Різдво на його богослужінні було до півтори тисячі наших людей. Це радує. Дещо застмує це, що люди приходять до храму лише на свята, але бути членом церковної громади і в буденні дні, повсякчас, не поспішають. Їх розумію, до усвідомлення цього треба прийти, осмислити, а це нелегко, бо в Україні членства в парафії не було. [...]

Думаю, що згодом наше громадське життя набере інших форм, які не базуватимуться на політичній заангажованості. Спостерігаючи за новітніми українськими громадами в Детройті, Сіетлі, Портленді, Лос-Анджелесі, я помітив, що люди тягнуться один до одного. Але дедалі менше вони хочуть об'єднуватися на тій чи іншій політичній платформі. Їхня головна партія – це Україна. Вони прагнуть допомагати Україні, як

можуть, зустрічатися, щоб ділитися своєю радістю чи розділити горе, відсвяткувати уродини чи Маланку, але вникати в суто партійно-політичні нюанси не бажають. Тобто, вони готові триматися певного духовного рівня, середовища, але не вникати в політичні акції й, тим паче, політичні чвари.

– Очевидно, в душпастирстві більше, ніж у політиці, важливо підготувати учнів, зміну, щоб було кому передати естафету. Чи багато сьогодні в православній церкві молодих людей, готових присвятити своє життя Богові й Україні?

– Слава Богу, є. Правда, наймолодшого покоління стає дедалі менше. Кандидатів до семінарії останнім часом підбираємо в Україні. Тут, в Північній Америці, ми дедалі більше уподібнюємося до Європи, де до церкви постійно ходить відсотків п'ять громадян. В США ми маємо ще понад 50, але я бачу, що переконати наших молодих хлопців присвятити себе церкві стає майже неможливо. З іншого боку, ми прагнемо запрошувати до семінарії молодих людей, які вже мають 3–4 роки університету або, принаймні, готових поєднувати богословську освіту зі студіями в коледжі. Кажучи світською мовою, ми хочемо мати високоосвічене духовенство й тому звертаємо увагу на всебічний розвиток семінарств. Працюємо над освітніми стандартами: більшість наших викладачів (понад 90 відсотків) мають докторський ступінь, отриманий в американських університетах. Ми свідомі того, що це критичний час для нашої церкви: [...]

У моїй парафії в Пенсильванії (а я належу до четвертого покоління українців), коли хотіли змінити чин усього церковного життя за новим календарем, то зупинила цей процес саме молодь, аргументуючи тим, що прагне наслідувати традиції своїх батьків і дідів, а не комерціалізувати Різдво, не уподібнювати його до 25 грудня. Я молюся Богові, щоб так і далі тривало. Нині світ став надзвичайно прагматичним. Маючи право вибору, люди ставлять церкву, віру, Бога далеко не на перше місце в своєму житті. Хоча є й інші тенденції, які мене тішать. У протилежному напрямку: від Мамони – до Бога. У нас є священники, які колись були адвокатами, інженерами, бізнесменами... Мушу сказати, нині це – найкращі наші священники. Бо вони вже бачили світ, зрозуміли, що для них головне, а що другорядне, що скороминуще, а що вічне, вони повернулися до Бога й шукають те, чого їм забракло в житті – духовності. Я дуже гордий з того. Бо далеко не кожен може знайти в собі відвагу залишити люксове життя – без клопотів, злиднів, аскетизму – і стати священником. Це воістину посвята, воістину поклик Божий.

**Розмову провів
Валентин ЛАБУНСЬКИЙ,
головний редактор тижневика
«Nova газета»**

Вселенський Патріярх Варфоломій I зробив важливу заяву

Вселенський Патріярх Варфоломій I зробив важливу заяву, що материнська церква Константинополя допоможе Україні отримати об'єднану Церкву.

Про це Патріярх заявив на зустрічі з прем'єр-міністром України Володимиром Гройсманом.

«Ми молимося за те, щоб український народ об'єднався в одній Церкві», – сказав Варфоломій.

«Ми вітаємо всю улюблену українську націю зі штаб-квартири Вселенського Патріярхату не як іноземців, а як улюблених духовних дітей цієї Матері-Церкви. Духовні відносини, які об'єднують материнську церкву з українцями, ніколи не зникали.

Ми близькі до вас, особливо коли вам важко, ми супроводжуємо вас нашими молитвами і благословенням. Ми шлемо своє благословення, любов і зацікавленість до кожного українця без винятків», – додав Патріярх.

Митрофорний протоієрей д-р Ігор КУТАШ

Преподобний Єфрем Сирін

«Увійди в себе самого, живи в своєму серці, бо ж Бог живе там»

Під час Святого Великого Посту ми часто чуємо ім'я Св. Єфрема Сиріна, бо ж це він, надхненням Святого Духа, дав нам цю Молитву, яку говоримо щодня з доземними у цю пору Церковного Року: «Господи й Владико життя мого!

Духа лінєвства, безнадійности, владолєбства й пусто-мовства не дай мені. Духа ж чистоти, покори, терпєливости й любови дай мені, рабу Твоєму (рабі Твоїй).

Так, Господи Царю! Дай мені бачити провини мої і не осуджувати брата мого (чи сестру мою), бо Ти благословенний на віки віків. Амінь».

Пам'ять Преподобного Єфрема Сиріна особливо святкуємо 10-го лютого (28-го січня за юліанським календарем). Він народився близько 306 р. в м. Нізібіс (сьогодні це турецьке місто Нусайбін неподалік від кордону Сирії). Його батьки були вбогі землероби.

Єфрем вродився бурхливим та швидко гнівався, отож, і ставалося багато бійок та необдуманих вчинків. А також мав він багато сумнівів про Бога.

Одного дня його несправедливо запроторили в тюрму: ніби він украв овечку. В тюрмі йому приснився сон, в якому почув голос, що закликав його до покаяння. Скоро після цього його звільнили і він вирішив послухатися того голосу.

Отож, подався у гори та прилучився до пустельників, що там жили. І став він учнем Преп. Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідувати та вчити і навіть взяв його з собою на Перший Вселенський Собор, який відбувся в м. Нікеї в р. 325 і проголосив, що наш Господь Ісус Христос дійсно Бог втілений – Син, Друга Особа Пресвятої Трійці. Після упокоєння Якова Нізібійського, який був відданим аскетом. Під його проводом юнак став смиренним монахом. Яків довірив йому проповідув

З духовної спадщини Старої України (XI - XVIII ст.)

Матеріали для рубрики надала
Людмила ІВАННІКОВА

НИКИФОР, митрополит Київський ВІД ПОСТУ ВСІ БЛАГА У НАС ТВОРЯТЬСЯ

Благословен Бог, і благословенне святе ім'я слави Його, благословенне і прославлене! Благословен Той, Хто з великої Своєї благоді й чоловіколюбства сподобив нас дійти до пречистих днів цих Святого посту, котрі Він, як Творець нашого спасіння для духовного очищення душ наших, узаконив. І Сам постився сорок днів для просвічення Свого воцоловічення, не потребуючи посту, а нам приклад показуючи постом.

Аби перший праотець Адам постився від древа пізнання і заповідь Владики зберіг, то другий Адам, Христос Бог наш, не потребував би посту. Та через гріхи першого, що не постився, постився Він, щоби непослух зруйнувати. Подякуємо і поклонимся Владиці, Який постився і узаконив для нас піст і ліки для здоров'я душевного дарував.

Тому й подвійне суть життя наше: розумне і нерозумне, духовне і тілесне. Та в розумному і духовному божественне щось є дивне, і таке, що безплотного ества дотикається, а в нерозумному пристрасне і сластолюбне. І тому борні в нас багато, і противиться плоть духові, а дух плоті.

Потребуємо воістину зілля пісного: це приборкує непокірні потяги і духові дає сили тіло приборкати. І так підкоряється гірше кращому, тобто душі тіло. Так і те, що черева стосується і чресел наших: побори їх — змій умертвиться. І в тиші перебуває душа, і в мирі глибокому мир покинає, що в нас, якого волеємо, промовляючи: «Мир усім!» Від першого цього блага й інші блага в нас творяться.

Як бачиш, піст є основою доброчесности. Того ради в усьому світі, немов сонце, засяяв він. Через гріх праотця нашого всі народи піст творять: одні в один час, а інші в інший. Одні більше постують, інші менш. Силу ж посту, як нерозумні, не розуміють, саме тому даремний піст їх і непотрібний. Люди ж Христові, святий нарід, царське освячення, жереб достойнства Його, відають силу посту сього і, в правовір'ї перебуваючи, благословляють Бога, що напоумив їх і превітив, щоб не були поглинуті старим ворогом, який не хоче спасіння нашого.

Із «Послання до князя Володимира Всеволодовича, онука Ярославова»
Переклад Ст. БОНДАРЯ

Володимир МОНОМАХ НЕ БІЙТЕСЯ СМЕРТИ

Смерти бо, діти, не бійтеся, ні ратної, ні від звіра, але мужеське діло вершіть, як вам Бог подасть. Бо коли я ні від раті, ні від звіра, і від води, і з коня падаючи не загинув, то і з вас ніхто не зможе постраждати і загинути, якщо не буде на те волі Божої. А коли від Бога буде смерть, то ні отець, ні мати, ні брати не зможуть відняти [у неї], але коли й про добро бдати, то Божа охорона ліпша від людської.

Із «Поученія» 1096 р.

Христос Милостивий. Візантійська ікона поч. XIII ст.

Георгій ЗАРУБСЬКИЙ ЧЕРПАЙ РОЗРАДУ У ГОСПОДІ БОЗІ

Ось що завше тримаю у думці, ось чому завжди навчайся. Всели страх Божий у серці своїм і любов до Нього велику, прикрашай себе понад злато, і срібло, й каміння дорожочіне смиренням добрим своїм. Більше і більше милостинею допомагай нужденним, заступником будь сиротам і удовицям, любов май до всіх рівну, тайни друзів бережи, від обмов притьмом тікай, клятьби стережись, не май заздрощів. На чуже добро не заглядайся, не прагни його.

А як розваги шукаєш і веселости, то візьми животворні книги і прочитай святих мужів оповіді і вчення, і діла, і муки, що їх прийняли вони за Христа Бога, що постраждав за нас, грішних, і набудеш в них солодкі розради, що од Святого Духа влаштовані, як ті бджоли, що від різних квітів несуть до вулика розумне слово, і у вулику утворюються щільники, подиву підні множиною клітинок прекрасних, і з роси, небесною напоєної солодкістю з прекрасних квітів, несуть на жалах мед свій.

Із «Повчання духовному чаду» (XIII ст.)
Переклад Ст. БОНДАРЯ

Климентій СМОЛЯТИЧ, митрополит Київський

НЕМАЄ СИЛИ, КРІМ СИЛИ БОЖОЇ

Все існує, й керується, й удосконалюється силою Божою: ніякої немає сили, крім сили Божої, ніякої немає допомоги, крім допомоги Божої, бо все, як сказано, що побажав Він, все створив на небесах, і на землі, і в морі, і в усіх безоднях.

Антоній РАДИВИЛОВСЬКИЙ

ФАЦЕЦІЯ ПРО ЗА- ХЛАННОГО БАГАТІЯ, ЯКИЙ ЗАГУБИВ МІШОК ІЗ ГРІШМИ, І СПРА- ВЕДЛИВОГО СУДДЮ

...Пишеться в історіях, що один захланний багатій загубив із грішми мішок і щонайшвидше велить обволати ту свою згубу, обіцяючи нагороду тому, хто її знайде і поверне. Аж простої кондиції чоловік, знайшовши мішок, оддає його багатієві. Той, перелічивши гроші, що в них дуката не доставало, почне того бідного чоловіка турбувати і до права тягнути, аби йому дукат вернув.

Той перед суддями свідчить, що, як ті гроші з мішком знайшов, так їх ані рушив, а прямо до багатія того на обволання його біг.

Суддя, взявши до уваги захланного багатія хтивість і невдячність, такий чинить декрет:

— Оскільки невдячний багатій стало твердить, що в його мішку було дукатів триста, а тут тільки двісті дев'яносто дев'ять знайшлося з мішком, то маємо явний доказ, що це не його гроші, а якогось іншого чоловіка. А що до тієї згуби ніякий інший пан не признався, то ту суму тому чоловікові, котрий її знайшов, і що йому її сама фортуна на підтримку його убогства і на посаг дочкам його принесли, суд справедливий присуджує...

Із рукописної книги «Вінець Христов»,
1676 – 1683 рр.
Переклад Валерія ШЕВЧУКА

Герасим СМОТРИЦЬКИЙ ПРИЙМАЙТЕ КАРУ БОЖУ З РАДІСТЮ

Бог Вседержитель за гріхи карає, а за терпіння милує і дчасну втрату вічними нагороджує дарами. Бо ж говорить до сусідів Своїх вибраних: «Якщо покарання терпите, то як до синів ставиться до вас Бог». Бо якого сина любить Отець, того і карає, а того, що не терпить покарання і двом панам служить, зневажає і відсторонює. І вчинив декрет через отця патріярха нашого Авраама між такими синами, мовлячи: «Чадо, ти прийняв своє добро в житті своєму. Лазар же зле. Через те він утішається, а ти страждаєш». Так і тепер розуміймо: кого дчасно Бог карає, вічно поруч Себе мати хоче. А кого по волі відпускає, тут його дчасно відправляє.

Отож варто ліпше радуватися покаранню, аніж горювати. Тим паче, що це не новий звичай Божий, чинив Він те і давно з вибраними Своїми: карав їх Єгиптом, карав Вавилоном, жорстоко і немилосердно, та ніколи від них промислом дивним і милосердям отцівським не відступав. А дивними і страшними вчинками Своїми з ними і з іншими обходився. А потім їх до ласки і милосердя Свого чудовно приводив. В чому і нам сумніватись нема потреби, коли ж у Бога літ тисяча, як один день, і ніколи нема для Нього нічого неможливого.

Із книги «Ключ Царства Небесного» (1587)
Переклад Людмили ІВАННІКОВОЇ

Дмитро ЧЕРЕДНИЧЕНКО

Сині черевички Вірші для дітей

Сині черевички

Синій ранок
По лісі ходив,
Сині черевички
Погубив.

Я по лісі піду,
Черевичків назбираю –
Коників-стрибунців
Повезуваю.

Художники

Прийшов дощ
Під вікно,
Звісив темне
Полотно,

Прилетіли
Веселики,
Змаювали
Веселку.

Дерева самі

Дерева самі
собі ноги гріють
листям,
самі себе сіють
і діток своїх
зігрівають
листям
і колицкову співають
під акомпанемент
вітру.

Золоті струмки

Золоті струмки розплилися,
Червоного золота повні.
Із ланів біжать,
Із ярів гомонять,
Із гір течуть,
Аж до моря чуть...
Течуть по землі
Золоті струмки
І впадають у сонце.

Летюче сонечко

Мені сонечко
Пальчика ошастило:
Летіло-летіло
І на мизничка сіло.
А я його й питаю:
Дудень, дудень,
Дудень,
Скажи,
Коли буде

Володимир ПЕРЕЯСЛАВЕЦЬ

Молитва українського юнака

Всевишній Боже, світу володарю,
Прийми молитву, мого серця співе:
До стіп Твоїх складаю щирю вдяку,
Що українцем Ти мене створив.
І що така велика та багата
Моя країна рідна, наче рай,
За те, що став героїв рідним братом
І, як вони, люблю свій Рідний Край.
За те, що Ти народові моєму
Своїх щедрот і ласки не скупив,
Що дав йому чудову рідну мову,
Найкращу пісню, наче диво з див.
Не позбавляй його Своєї ласки,
Йому на власній поможи землі
Добути кращу долю і покласти
Вінець нев'янучої слави на чолі.
Будь душі дай, Боже, твердість криці,
Будь сторожем думок і діл моїх,
Зроби, щоб чести Рідної Землиці
Поганим вчинком я не заплямив вовік!

Багатогранність творчої діяльності Дмитра Чередниченка вражає: поет і прозаїк, перекладач, літературо- й мистецтвознавець, публіцист, автор букварів і читанок... Поетична душа Дмитра Чередниченка вміє відшукувати у звичному щось чарівне, казково-небуденне. Відчувається, що в автора вроджений дар помічати у світі природи саме те, що цікаве дитині, що він має талант олюднювати своїх героїв зі світу природи. Озорені люблячим серцем, вони, ті комахи, птахи, квіти та звірята, передають своє сяйво любови великому й малому читачеві...

Антоніна МОВЧУН, кандидат педагогічних наук,
заслужений учитель України

І полетіли срібні парасольки
Срібного дощу шукати.

Накрився гарбузовим листом
Та й несе їжачисі
Порічкове намисто.

У дощ

Дощ! Дощ!
Зацвірінчали горобці
І поховалися під стріху.
А їжак не дивак,

До ясного світу

Сиділа Ніч Темна
Під Золотою Брамою,
Не хотіла Сонця
До ясного світу
Пускати.
Сиділа, сиділа,
Поки й задрімала,
У тиху траву упала.
А сонце-золотодонце
На гору втекло –
Маком зацвіло, –
Навкруг нього
Дієчата у коло стали,
Весняночки заспівали.

Бджолена

На велику квітку –
велика бджілка,
на мале квітень –
бджолена:
оска така,
ледве мріє,
тонко-тонко
дзуміє.

Фіолетовий заєць

Фіолетовий заєць сидить
сторожує жито,
а сонце зійшло
й похвалило його,
по голівці погладило,
довгі вуха поголубило.

Аквареля Наталки Павленко

Педагогічна сторінка

Тетяна ПРОТОПОПЕНКО

КАТРУСИНІ «ПРЕМУДРОСТІ»

Каті було трохи більше року, вона ще не вміла добре говорити, а багато слів скорочувала до кількох звуків. Так слово «алилуйя» вимовляла як «луя». Укладаючи Катю спати на ніч, я запалювала свічку біля ікони і лягала поруч з нею. І ось Катя, ще маленька дитина, вказуючи пальчиком на запалену свічку, голосно і грізно кричала мені: «Луя!», — що означало — треба вставати і молитися. І як я не вмовляла її, нічого не допомагало. Доводилося вставати на молитву. Так маленька Катя привчала маму молитися.

Каті виповнилося 2 роки. Після Літургії батюшка проводив бесіду. «Яка головна мета в житті? Катю, як ти думаєш?» І раптом Катя відповідає: «Пошук». Цього слова в нашому лексиконі ніколи не було. Ми думали, що помилилися, що нам це почулось. І батюшка перепитав. Катя ще чіткіше відповіла: «Пошук». Далі батюшка продовжив розмову на цю тему. І запитав: «Катю, а шукання дороги куди?» Катя відповіла: «Додому». І ручкою вказала вгору.

Юлія Миколаївна Суркова любила робити фруктові салати і пригощати Катю. Але та відмовлялася. І ось в черговий раз, коли вона стала пропонувати свій салат Каті і пояснювати, як це корисно і хіба можна це не любити, Катя відповіла: «Діти таке не люблять». Юлія Миколаївна: «А що ж люблять діти?» Катя: «Діти люблять суп, кашу і батюшку».

Якось, коли Каті вже було май-

же три роки, і вона вже добре і чітко говорила, ми пішли з нею в супер-маркет. Катя вирушила сама гуляти в магазині і раптом голосно і чітко заспівала: «Царство Небесное, жизнь безконечная, вечная память, вечный покой!»

Йде — і співає собі. Реакцію людей не описати! Її треба було бачити! Одна бабулька мало не впустила з рук сумку і каже: «Що це за дитина? Боже, що за пісні?!»

Вийшли ми з магазину, але пісня-молитва тривала до самого під'їзду.

Каті 3 роки. Підходить вона до мене й питає: «Мамо, а чому я тут?» Я трохи розгубилася і кажу: «А де ж ти повинна бути?» Катя з серйозним виглядом відповідає мені: «На небі!».

Катя дуже полюбила гратися з ляльками. І свою улюблену ляльку брала з собою в храм. Підходить до неї Любов Семенівна і питає: «Де це ти собі таку дитину купила?» Катя: «Ви що, не знаєте? Дітей Бог дає, вони з неба».

Напередодні річниці подій на Майдані і пам'яті жертв Голодомору нам показували фільм на цю тему.

Через кілька днів вдома Катя раптом підходить до мене і каже: «А я ходила дивитися мертвих». Я питаю: «Яких таких мертвих, куди ходила?» Катя: «Яких таких бандитів і тих, хто з голоду помер. Я їх усіх перехрестила». Я знову запитую: «А навіщо?» Катя: «Щоб вони всі видужали».

Я почувала себе недобре і приля-

гла полежати. Катя запитус: «Ти що, захворіла?» Я: «Так, трішки».

Катя приносить мені кухоль і каже: «Випий хрещенської води і з'їж святый сухарик (це вона так Артос називає) і всі мікроби убіються».

Каті 3,5 роки. Катя взяла свічки і стукає ними об стіл. Тато говорить: «Так не треба!» Катя продовжує стукати. «Заведений» тато вихоплює свічки.

Катя в сльозах прибігає до мене і каже: «Мені руки викрутили!» Я кажу: «А чому ти не слухаєш тата?» Катя: «От якби він попросив мене добре, я б перестала». Так вона виховує нас.

Катя не слухалася і «завела» мене. Я в почуттях кажу: «Господи, помилуй!» Катя відповідає: «Господи, помилуй!» — Це молитва така, ти навіщо її зараз говориш?» Від несподіванки я забула, з якого приводу розсердилася.

Каті 4 роки. Одна жінка запитус у батюшки після Літургії: «Що робити? Голова крутиться». А батюшка звертається до Каті, яка пробігала мимо: «Катю, що робити, скажи?» Катя: «Розкрутити в іншу сторону».

Мама з відчасм: «Катю, чому ти зовсім мене не слухаєш?» Катя дуже спокійно відповідає: «Коли не слухаєш — мізки краще розвиваються».

— Мамо, чому я не хлопчик?
— А навіщо тобі це?
— Я б у Вітар служити ходила.
Наступного дня:

— Я вигадала. Ти обстрижи мене, як Пашу (братик Каті), батюшка не впізнає і забере мене у Вітар.

Каті 5 років. Катя каже мамі: «Батюшка сказав, що навіть маленька частинка Причастя освячує всю душу, і якщо людина захоче, то навіть може стати святою. Це так?»

Мама: «Так, звичайно». Катя: «Значить, треба всіх бандитів, які вбивають на війні людей, взяти і привезти до батюшки. І причастити. От і все».

Юрій ФОМЕНКО

ПЕРЕСІЧЕНЬ

При впадінні в Дніпро Самара своїми руками межує острів. Острів невеличких чистих озер, котрі живляться джерелами з-під скель. Колись коло того острова води Дніпра набирали швидкість і пірнали під веселками, розбиваючись об пороги. Тут починалося наше місто.

Воно з'явилося ще тоді, коли по ночах сірі сови чатували табуні коней на відпочинку біля озер, коли перші плоти пішли через пороги, коли перші валки чумацьких маж почали скрипіти шляхами від броду до броду на степових річках. Воно починається давно, а може ще раніше.

Над верхнім порогом перетиналися шляхи. Шляхи, котрі йшли до чужих земель, і шляхи між шляхами. Залозний шлях, соляний шлях, шлях до греків, персів,... — не перелічити. Ті шляхи нікуди не зникають. Лиш міняються транспортні засоби на них. Тут над верхнім порогом починається в часовому просторі наше місто. Шлях без людей існувати не може, як і люди без шляху.

Життя в нашій місцевості вирувало завжди. Ну як це так — річка є, а життя нема?! Такого ж бути не може. А там, де впадає менша річка в більшу — то взагалі варіантів нема на відсутність поселенців. Отож люд крутився на цих теренах безперестанку.

Полювали, рибалили, мед добували, гатили гаті, щось вирощували, приторговували, таксували плоти порогами і воли снували степами, кували залізо і будували, вчилися ремеслам, багато ще чим займалися. Вчилися тому, на що вистачало здібності.

Пересічень над верхнім порогом — перетин шляхів, часів, думок,... Він з'являється на цих берегах в різні часи під різними іменами і з різною вдачею. Існування під кожним з імен — всього лиш лічені хвилини чи десяток хвилин в його нескінченній вічній історії. Якщо вийти зі свого часового проміжку, можна зрозуміти і побачити набагато більше.

Пересічень на Дніпрі — то є філософія вічності. Місто мудрости і сили, де «сови чатують сон коней».

Молодці українці. Український ювілейний місячник, 2016. Вид-во «Навіки», с.Рубанієське на Січеславщині. Храм Святої Покрови. Настоятель отець Василь Пишний

Нова свідомість

ТОТАЛІТАРИЗМ І ПРОТЕСТ - ЧЕСЬКЕ І УКРАЇНСЬКЕ ДИСИДЕНТСТВО

10 березня ц.р. у Києві в книгарні «Є» відбулася презентація книги видатної особистості нашого часу Вацлава ГАВЕЛА «ПРОМОВИ ТА ЕСЕЇ» (Київ, видавничий дім «Комора», 2016).

Збірка містить, як мовиться в анотації, «п'ять блискучих текстів Вацлава Гавела, одного з найяскравіших інтелектуалів двадцятого століття, дисидента, політичного діяча, першого президента Чеської Республіки. У його баченні політика — не технології й маніпуляції, а постійна боротьба за ідеали й цінності, незламна віра в людину та в силу європейської культури. Вацлав Гавел нагадує про важливість історії, свободи, сумління, особистої відповідальності та спільних дій, і хоча тексти написані про інший час та про інше суспільство, українцям буде напрощуд легко впізнати в них проблеми, які ще не вповні здолали ми самі».

Під час презентації відбулася дискусія «Тоталітаризм і протест — чеське й українське дисидентство», в якій взяла участь директор Чеського Центру в Києві Луціє Ржегоржікова та громадські діячі Василь Овсієнко і Йосиф Зісельс. Модераторкою заходу була політологиня Маргарита Чабанна.

Учасники дискусії розмірковували над питанням, що їх торкається автор у своїх текстах, котрі залишаються актуальними у нашому сьогоденні.

Вацлав ГАВЕЛ

КОЖЕН ПОВИНЕН ПОЧАТИ З СЕБЕ

Що ми можемо зробити для того, щоб це красиве бачення одного дня стало реальністю? Що ми можемо зробити для того, щоб кожен європейський народ був правоздатним і повноправним, щоб не мусив боїтися своїх сусідів? Що ми можемо зробити для того, щоб усі європейські країни могли користуватися благами політичної демократії та соціальної

Гадаю, кожен із нас може зробити щонайменше дві речі. І я відчуваю глибоку символічність у тому, що обидві ці речі якимось чином пов'язані із залишеною нам спадщиною великого європейця Еразма Роттердамського.

Перша річ: у всіх нас є можливість знову й знову повторювати, що ми хочемо саме того, чого ми хочемо.

справедливості, щоб зуміли допомогати менш розвиненим регіонам світу способом, який би справді відповідав їхнім можливостям? Що ми можемо зробити для того, щоб кожен європеець почувався вільно й безпечно, мав правові гарантії та міг жити гідно й повноцінно?

Що ми можемо зробити для того, щоб нашим молодим співвітчизникам не доводилося витрачати роки свого життя, навчаючись убивати людей; щоб європейські науковці могли присвятити свою винахідливість пошукам шляхів збереження природи замість того, щоб конструювати дедалі кращу зброю?

Якщо ми можемо зробити щонайменше дві речі. І я відчуваю глибоку символічність у тому, що обидві ці речі якимось чином пов'язані із залишеною нам спадщиною великого європейця Еразма Роттердамського.

Перша річ: у всіх нас є можливість знову й знову повторювати, що ми хочемо саме того, чого ми хочемо.

розумінні. Спробуймо бути божевільними й зі всією серйозністю вимагати зміни того, що на перший погляд здається незмінним! Зрештою, чи не прославляємо такого самого безумця й ми сьогодні? І чи через нього не віддаємо шану ще десяткам і сотням інших безумців, які не бояться своїми самотніми голосами закликаати проти велетенської сили державної бюрократії та поліції, маючи в арсеналі лише силу своєї друкарської машинки? Я далекий від того, щоб ставити себе, чи когось зі своїх друзів, чи східноєвропейських дисидентів будь-кому в приклад. І я знаю про мужність, наприклад, голландців під час Другої світової війни, й аж ніяк не думаю, що на сході живе більше мужніх людей, ніж на заході. Опинившись у ситуації, у якій довелось чи й доводиться бути багатьом із нас, ви б показали себе не гірше чи й навіть краще. Якби я цього не знав, то не казав би того, що зараз кажу. Якщо я рекомендую саме цей тип глупоти тут і зараз, то лише через свою переконаність у тому, що на неї здатні люди по всій Європі. І що без поступового формування загальноєвропейської спільноти безумців нічого не зможемо ні ми, ні ви.

і з якими загрозами вони стикаються в тоталітарному суспільстві та як вони опираються безликоності й безсенсовості?

— Які маски одягав тоталітаризм у минулому столітті та які приміряє тепер?

— Чому масова культура та ЗМІ так легко стають його інструментом?

— Чи здатні нинішні суспільства чинити спротив маніпуляційним технологіям?

Дійсно, ця книга є вельми на часі

і спонукає багато над чим задуматись. Вацлав Гавел був політиком майбутнього. Його постава в європейській політиці розбудила світло надії на великі переми, відкрила нові виміри дії, нові перспективи. Це був політичний діяч, який не боявся говорити про правду як основу життя і про кризу людської ідентичності, котра продовжує тривати й нині. Попри те що світ не був готовий належно сприйняти рівень і міру його бачення, все ж сама присутність Вацлава Гавела на вершині європейського політикуму мала глибокий вплив на процеси становлення свідомості вільної людини й вільних суспільств.

Вацлав Гавел, В'ячеслав Черновіл, Михайло Горинь, Василь Стус, Євген Сверстюк... — вони й

Пропонуємо увазі читачів уривок зі «Слова подяки» Вацлава Гавела з нагоди отримання премії Еразма Роттердамського.

Раїса ЛИША

Визначний український художник Микола Малишко став лавреатом Шевченківської премії 2017 р. за високі досягнення в царині живопису і скульптури

Марина СТРЕЛЬЦОВА

МИКОЛА МАЛИШКО: ХУДОЖНИК ЯК ЯВИЩЕ

Погодьмося, художник відбувається як явище лише тоді, коли витворює свій непересічний художній світ,

художню самосвідомість. У ній, своєю чергою, гармонійно злилися народні художні традиції й модерністські

на Міжнародному фестивалі сучасного мистецтва FIAT у французькій Тулузі в 2014 році місцеві фахівці одразу визначили українську ідентичність скульптора, провівши паралелі з мистецтвом таких геніальних представників української нації, як Іоанн Георг Пінзель та Олександр Архипенко.

Життєдайними імпульсами народного мистецтва просякнутий і живопис Миколи Малишка. Внутрішній простір картин він часто вибудовує великими й меншого формату кольорними масами, та динамічним співставленням площинних форм. Гегемонія ритму організує окремі елементи в єдину структуру. В результаті занурення в чисту стихію кольору — яскравих, експресивно-динамічних або медитативно-вохристих тонів — сягає глибин підсвідомості, народжуючи нетривіальний асоціативно-образний ряд. Зникає потреба в покірному наслідуванні дійсності: художникові вдається генерувати зміст всередині художньої мови, вивільняючи його із кольору, ліній, рухів, фактури, світла й контрастів.

Як справжній неомодерніст за духом і формальною мовою, Микола Малишко орієнтований на сучасність як нескінченність і таємницю, котру прагне опанувати за допомогою суто індивідуальних образно-пластичних формул. Художня концепція часу в творчості мистця сконцентрована на миті — тій, що її проживаємо зараз. Вона стає межею, де через причинно-наслідкові зв'язки стикаються минуле та прийдешнє. Проте український мистець зосереджений на перманентному пошуку засобів вираження, адекватних образу саме сучасної епохи, в контексті якої він почуває себе найбільш органічно.

Послугуючись естетикою різних художніх стилів і течій, народного мистецтва та сакральної дерев'яної архітектури, Микола Малишко винаходить власні пластичні метафори. Маючи плідний досвід роботи з різними матеріалами, він з 1993 року бере активну участь у створенні засад нової української

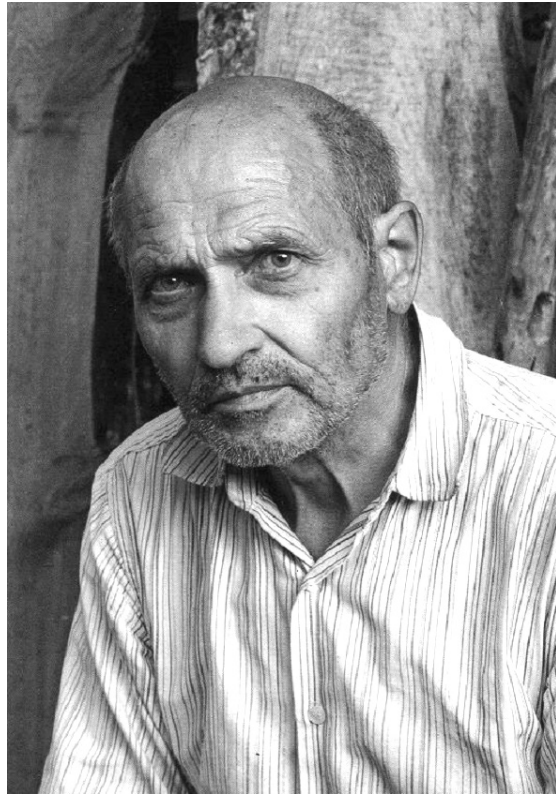
дерев'яної скульптури. Його роботи експонуються на виставках в Україні, Німеччині, Угорщині, Австрії та Франції, демонструючи новий підхід до використання традиційного матеріалу. Скульптор вдається до техніки конструювання, яка розвинулася в XX столітті завдяки асиміляції скульптурними практиками нових матеріалів.

Надихнула майстра й конструктивна побудова українських дерев'яних храмів, та й улюблені йому тиблі — кілочки із твердого дерева

для з'єднання дерев'яних елементів — позичив саме

звідти. Малярський досвід і тонке відчуття кольору увиразнюють скульптурні форми поліхромією.

Як і в живописі, автор цілих циклів скульптурних «дереволюдей» будує свою

Ступ - 2. Дерево

позбавлений безпосередніх алюзій і ремінісценцій.

Народжений в 1938 році в селі Знаменівка Дніпропетровської області, художник Микола Малишко має багату творчу й життєву біографію. Найголовніше ж, що, незважаючи на поважний вік, залишається актуальним національним мистцем, зрозумілим й на Заході, де вже багаторазово представляв Україну на різних виставках.

Можливо, саме приналежність до кола неофіційного мистецтва та заборона виставлятися за комуністичних часів загартували характер мистця й сформували його

принципи образотворення. А синтеза національного й індивідуального обумовила неповторність пластичного вислову художника.

Творчість Миколи Малишка є духовним опануванням довколишнього світу, де знаходить себе гармонія природного та культурного. Виявлювана автором здебільше у використанні мотивів національної пластики та формотворчих засад дерев'яного храмового будівництва українська ментальність постає в творах Малишка як безперечна самоідентифікація. Недарма

Андрій СОДОМОРА

Наші попередники — це, фактично, наші сучасники, бо що таке тисячоліття з погляду вічності?

— Як наблизити мудрість наших попередників до сучасних людей?

— Передусім маємо усвідомити, що наші попередники, хай і найвіддаленіші, — це, фактично, наші сучасники, бо що таке тисячоліття з погляду вічності? Вони, якщо абстрагуватися від побічного, переймалися тими ж, що й ми, проблемами, міркували над цими ж вічними темами: життя і смерті, вбогости й багатства, війни й миру, добра і зла, щастя й нещастя, праці й дозвілля, справедливості й кривди... Усвідомлюючи — не тільки вивчитимемо, а й серцем хилитимемося до давніх авторів, бо вони — це ми; в них пізнаємо самих себе, з ними — виразніше бачимо завтрашній день. «Не для вас працюю, — повторював Сенека своїм сучасникам, — для прийдешніх поколінь». Не вони — «старі, з бородами» (такий «імідж» античних) — це ми старішаємо, але з віком чомусь не набираємося мудрості. Античність не лише жива, а й молода: вони, тодішні, — ближчі до Природи, до Слова, ніж ми, теперішні. Від них черпала енергію доба Відродження, Просвітницька доба, мали б черпати й ми у нашу, годі й назвати її, збудену потоками інформацій, гарячкову добу.

Сьогодні, при інтенсивному спілкуванні з інтернетом, важливо пам'ятати, що мудрість — не сукупність знань (у такому разі нинішній Google був би першим мудрецем). Мудрість — це спосіб життя, життєва позиція; це — свобода й усі чесноти. Підсумовуючи міркування античних, на цьому не раз наголошували й отці Церкви. Згадаймо хоча б такі їхні вислови: «Мудру людину не ламає страх, не псує влада, не вивищують успіхи, не пригноблюють невдачі»; «Найвища мудрість — це достойне, чесне життя».

— На вашу думку, яка доля людини гуманітарної в XXI столітті — інновацій і технологій?

— Якщо зважити на нинішнє ставлення до гуманітарних наук, та й не лише в Україні, — то сумно: згадаймо хоча б візію Рея Бредбері. Дехто з моїх однокурсників, студентів 1950-х років, ходив до університету ще... з каламарем; сьогоднішні інновації — то була сфера фантастики. Але стрімкий розвиток технологій супроводжується таким же стрімким відходом від слова — того, яким бачила, радше чула (читали тоді ще тільки вголос) людина антична, ренесансна, ба навіть цих же 1950-х років, коли науково-технічний прогрес лише набирив розгону.

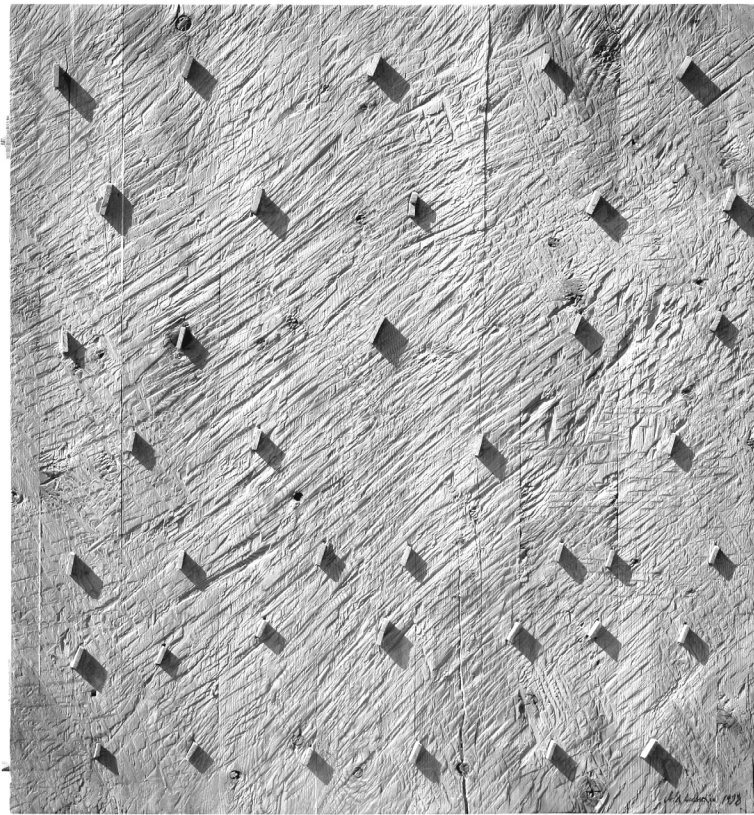
Ми є свідками девальвації слова, отже — й любови, як про це писала Оксана Пахльовська у передмові до збірки поезій «Я не скажу тобі, що це любов» італійського поета, автора оригінальних студій із проблем сучасної культури Коррадо Калабро. Книгу — а її видав, знову ж таки, «Літопис» 2009 року в перекладі О. Пахльовської — презентували у присутності автора в Києві. Мені пощастило бути на презентації. Пам'ятаю й деякі фрази: «Поезія Калабро — боротьба з девальвацією любови й слова, двох універсальних стихій людського буття» (додамо: навіть саме слово «любов» вигнано з нашої мови — «кохання» замість нього). Але хто бореться, у того мусить бути бодай якийсь відсоток оптимізму. Чую й голос автора: «Ми занурені в потоки слів, а технологічні відкриття їх примножують, клонують, змішують, стратифікуючи порожнечу. Одним із виявів хаосу сьогоднішнього світу є нестерпне патологічне багатослів'я — багатослів'я усне й письмове. Але при такій надмірності слів потреба в поезії, потреба в поетичній структурі народжується — хоч як це парадоксально звучить — якраз через спустошення її змісту». Отож, гуманітарна людина, загалом людина (вона ж поклікана бути людиною, тобто гуманною, гуманітарною) мусить боротися за свою долю, інакше, при всій стрімкості технічних досягнень, йтиме в нікуди. Адже не слово при людині, щоб бути словом, а людина при слові, щоб бути людиною. «Якою ж прекрасною є людина, якщо вона — людина!» — спробуймо подивуватися разом із давньогрецьким драматургом Менандром; сьогодні, на жаль, не брак ненагоди подивуватися протилежному: який то жах, коли людина — нелюдом стає!

З інтерв'ю в газеті «День», березень, 2017

художню символіку, не звертаючись напругу до наративу реальності, а мобілізуючи внутрішньо-художні ресурси. Психологізм його персонажів відокремлений від зовнішньої тілесності: вони — не стільки люди, скільки — ідеї, певні модальності, які відображають ставлення автора до людини й змісту сучасного життя та його сприйняття суспільних катаклізмів.

Конструктивний принцип побудови образу в поєднанні з геометризованою стилізацією форми та ритмізованою композиційною структурою дає йому можливість відмовитися від впізнаваних образів. Трансформація пропорцій та красномовна виразність мови тіла стають уособленням чистої духовності. Залишаючи своїх персонажів без поверхневої оболонки, Микола Малишко наче оголює сам нерв людського життя. Нагнітає екзистенційні страхи, ставлячи питання про ролі та відповідальність людини в цьому світі. Безособовість персонажів перетворює їх на знаки, які в узагальненій, край умовній формі окреслюють вектори розвитку сьогодення. На думку спадає гогенівське: «Звідки ми прийшли? Хто ми? Куди ми йдемо?».

За логікою мистця, трансцендентне сполучається з іманентним. Тож триває безперервний процес від-

Світло з середини. Дерево

творення в лише потенційно людському матеріалі самого феномену «людини», а потім репродукування його в культурному часопросторі. Мета «небагатослівного» Малишка — дати глядачеві натяк, який стане імпульсом подальшого творення та рефлексії. Спіраючись насамперед на обов'язковість та силу форми, художник дає нам можливість через сприйняття його творів «розбудити» в собі людину. Його мистецтво стає тим камертоном,

за яким слід звирати своє світовідчуття, ступінь вимогливості до себе й тверезості в осмисленні світу.

Скромний неомодерніст Микола Малишко стає взірцем новітнього українського мистецтва — актуального, передусім, своєю національною складовою. Оригінальна сучасна інтерпретація, до якої вдається художник, універсалізує його мову й вписує Україну в загальноєвропейський культурний контекст.

Юрій ВІВТАШ

ВЕЖІ НА СТЕРНІ

Відомий вдома та за кордоном український скульптор та маляр Микола Малишко — духом і змістом своєї творчості демонструє шорсткість та жорсткість національного онтологічного замислу української долі. Він — митець з майбутнього й для майбутнього водночас. Майстер-візіонер нових шляхів у триваючий момент глобального духовно-культурного й цивілізаційно-планетарного зламу, муляр «реконструкції світу».

Його об'ємні просторові образи — конструкції — актуалізація глибинних архаїчних архетипів-праобразів — тут вони отримують своє видиме феноменологічне самоіснування — вже в очах та свідомості «іншого», себто глядача.

Архаїчна сила його образів — які нібито постали ще в перші дні творення світу — а це масивно-витончені просторово за змістом — майже психічні «праформи» — знаменують ніби пророчий прорив у проєкті розвитку та усвідомленні самототожності українського шляху в майбутнє.

Ця парадоксальна архаїка в формах авангарду хвилює й надихає сміливістю як задуму, так і об'ємно-пластичним втіленням в контексті розгубленості й частково — руйни — традиційного ідилічно-консервативного українського світу та триваючого позитивістсько-«постмодерного» імітування розвитку іншими хронологічно сучасними митцями.

Важкі, проте водночас «летючі» форми митця, ніби кораблі до «справжніх часів», власне, це духовні сутності та проєкти української спільної екзистенційної долі.

Особливостями художніх завдань і масштабом та глибиною їх вирішень творчість Миколи Малишка подібна до блискучих досягнень 20 ст. Бринкуша, Мура, Джакометті, Архипенка, Арпа та деяких інших майстрів пластичної авангардної формотворчості.

Масив робіт Миколи Малишка гідно репрезентує образ України за кордоном — в розмаїтті духовного потенціалу і можливостей його розвитку — та водночас є набутком світового значення.

10 лютого відійшов у вічність Богдан Бойчук. Він належав до тих рідкісних людей, про яких помимо волі уявляється, що вони мають жити й жити і ніколи не вмирати. І коли вони несподівано відходять, їх найдужче нам не вистачає.

Поет-модерніст, один із засновників і учасник Нью-Йоркської групи, прозаїк, драматург, літературний критик, перекладач, глибокий поцінувач театру, живопису... У 1959-71 роки – співредактор річника Нью-Йоркської групи «Нові поезії». Від 1960 до 1973 року – літературний редактор відомого журналу «Сучасність», що виходив у Мюнхені. Також Богдан Бойчук став ініціатором (разом з Марією Ревакович) і головним редактором літературно-мистецького квартальника «Світо-Вид» (Нью-Йорк – Київ, 1990-1999), що спричинив потужну хвилю новаторських шукань в сучасній українській літературі та стимулював введення її глибоких смислів у світовий контекст.

Здавалося, без жодних зусиль, з якоюсь абсолютною, природно досконалою легкістю Богдан Бойчук утворював довкола себе атмосферу широти, вдумливого спілкування, свободи й іскристого надхнення.

До того ж, попри весь шарм «заморських мандрів» поета й інтелектуала, «людини всесвіту», особистість Богдана Бойчука вражала передусім невичерпною силою української самобутності. Наче він ніс Україну в собі як вічно первісне вогнище буття, як оселю душі, отриману від предків у селі Бертники на Тернопільщині, де він народився 11 жовтня 1927 року і звідки був вивезений на примусові роботи до Німеччини в час ІІ Світової війни в 1944 році.

Раїса ЛИША

Погляд Світо-Вида

Так доля вивернула його в сувору подорож крізь нетрі світу і часу, в якій він понад усе здобув себе, утвердився в вірі та зберіг духовну височінь України. «Усміхнений скептицизм» і навіть «трагічний оптимізм», дуже точно помічені Дмитром Дроздовським, проявилися в особі і творчості Богдана Бойчука також надзвичайно по-українськи, як нове відчайдушне відлуння в майбутнє десь ще з козацьких часів.

Таким посланням «трагічного оптимізму», чи радше віри, стало і його повернення в Україну. ...Я мав сміливість зробити це...» – зізнається Богдан Бойчук в розмові з Валентином Лабунським («Нова газета», США, лютий 2017). Дійсно, проживши стільки літ в Америці й знаючи всю суперечливість українського становища, щоб зважитись на такий крок, треба було мати сміливість і готовність йти назустріч невідомому. А ще більше – бути вірним істині любови, яка робить нас здатними до самопожертви. До речі, повернувшись в Україну, Богдан казав: «Справжнє життя тут, а не там...».

Ми познайомилися з Богданом Бойчуком 1990 року в Києві на Всесвітньому фестивалі української поезії «Золотий гомін». Мене вразило, як він, живучи в США, досконало знає все, що з'явилося найбільш цікаве і важливе в сучасній українській літературі, в театрі, живопису, музиці... і має у своєму баченні цілісний простір і динаміку літературно-мистецького життя в Україні. Він і мої вірші вже знав – чи то з найпершої публікації в «Кафедрі» Михайла Осадчого чи то з «Сучасности».

Мало кого можна назвати, хто б з такою доброзичливою жадібною цікавістю радів новим творам поетів і мистців, як це умів Богдан Бойчук.

Крім того, він надзвичайно відчував потребу синтезу мистецтв, приміром, театрального дійства і поетичного слова... Та навіть познайомилися ми на виставці живопису Миколи Тригуба – геніально-го українського художника трагічної долі, яка експонувалася на поетичному фестивалі «Золотий гомін».

І не випадково Нью-Йоркська група, зокрема Богдан Бойчук та Юрій Тарнавський, співдіяли з такими творцями нового сказати б камерного синтетичного театру метафори як Сергій Проскурня та Сергій Архипчук. Вони ж відкрили для України й поетичний театр Вірляни Ткач, що з'явився у Нью-Йорку.

Безумовно, «Золотий гомін» мав неабиякий вплив на відживлення й активізацію творчих сил як в діаспорі, так і в Україні. Зустрічі, презентації, відкриття заборонених імен, подих свободи... Все

це дало змогу побачити себе і всю нашу літературу ніби збоку – очима України і світу. І невдовзі появився «Світо-Вид» Богдана Бойчука, вільний, відкритий у небувале й неминуче творення світу і часу.

Властиво, в усьому, що робив, за що брався Богдан Бойчук, відчутна невтомно уважна душа, яка не приймала ані зужитої естетики, ані імітацій життя, але прагнула творити кожну мить неповторно, уперше. Особливо рельєфно це світіння миті видно в поезії Богдана Бойчука, навіть в самому ставленні до слова.

Пригадується, коли ми зустрічалися (а в 90-і це було майже регулярно), жодного разу я не бачила його якимось звичайно буденним. Завжди усміхнено щирий, відкритий до спілкування, він водночас видавався у щось заглибленим.

Бувало, Богдан висловлював щось задержуване або епатажне чи надто категоричне. Однак при уважнішому погляді в тих висловлюваннях відкривалося заперечення «готових істин» тривіального мислення або химер зовнішнього світу, що відбирають справжність життя. Відтак у ніби парадоксальних випадках чи алогізмах ховалася здебільше ота дивна певність, що довокoliшня реальність не є самозрозумілою, а за видимістю речей стоїть щось незмірно більше.

Власне весь поетичний неомодернізм Богдана Бойчука – це наближення, поривання до таємниці людини і Творця.

Поет, що глибоко пережив драму людини ХХ ст. на шляхах цивілізації, знайшов у собі сили для опору знелюдненню світу і знеособленню людини. Бо ніколи не міг погодитись, щоб у людини було відібрано велику й незбагненну таємницю святості життя. Тим-то в центрі творчості Богдана Бойчука стоїть людина. Що таке людина? В чому смисл її приречення в земне існування?.. Поет не дає остаточних відповідей. Як і в питанні віри, що невід'ємне у нього від цілої філософії людини.

«Наша віра» друкувала в 90-і роки проникливі візії духовних прозрінь Богдана Бойчука. А він і далі невпинно, подібно до Шевченка, намагався почути поклик волі Всевишнього.

І ось вони – невимовно світлі поезії – молитви – дешиця зі збірки «Вірші кохання й молитви». Це віра – не байдужа, не умовна, а вистраждана, та, що живе, радіє й болить в душі і відчиняє там «нове небо» світу й людини. Тут слова насправду – як сльози – чисті перлини душі – перед лицем незбагненності буття.

Богдан БОЙЧУК

надихай утробу мою,
щоб не вгасала в мені
спрага пити Тебе.

як проколювали шкіру
і вінцем виходили
з Твого черепа.

І наче сніга убілюся

Вимий тіло моє
і вибіли з нього
терпіння,
аубуку подиху приложу
і витягни піт
омертвіння.
Вимий душу мою
і натри олією
ласки,

щоб не терпла на струях страху
і непевностей
кладці.

Вимий слово моє
від зненависти стухлин
і злости,

щоб білило людей до весни
і возносило
в небо.

Радуйся двере

непроходима

Ти — двері,
якими не може
пройти.
Бо душа моя
зупинилася
у щілину
між землею і тілом,
між бажанням і болем,
між надією й жахом.

Закорени слово

Вложи
слово Своє у душу,
щоби краплею прозорого алмазу
рухалось площиною свідомості
й різьбило образ Твій.

Защепи
слово Своє у серце,
щоб розвиднілось у ній
і прояснило риси Твої.

Закорени
слово Своє у пам'ять,
щоби спомини приходили
з-за потойбіччя
і вкладалися у зміст
Твого імені.

*Во утробу всели-
вийся присноді-
вственню*

Вселившись в утробу жінки,
Ти приймаєш у себе
смертність,
відчував, як
з дня на день
штовпилися в тілі
жили,

Ходяй на крилу вітрено

Ступаєш вітру крилом,
перехиляєшся через
край світу, —
і пнуться до Тебе гори,
з-під них
прориваються води,
із них
тягнуть наживу дерева
і простір свердлять
до неба.
Квіти розвішують запах
на вітрі,
а птиці дзьобами прищиплюють
співу до Тебе.

Серце чисто

созижди во мене

Зливою квітів очисти
серце моє,
щоб стіни його
встелялися біл्लю пелюсток,
які під вітром з-за світу
мову Твою шелестіли б.

В серці моїм защепи
голубу галузку,
щоб пташка небесна
сідала на ній на світанку
й дорогу до Тебе
вистівувала.

Слуху моєму

даси радість

Відізвися хоч
відгомоном,
що зазвучав би,
наче надія.
Обвістися хоч
ледве помітним звуком,
що нагадував би
форму обітницї.
Навіть картай,

докоряй,
щоб не давила лише
глухота невіри.

Возрадується

язик мой

Навчи мене:

як зсунути з обличчя
темряву,
що владила і єріла,
як приємна притча
невидючим;
як здерти лишай
непевности і сумніву
з душі

й відважитися
передерти прохід

До прозріння;
як на порозі смерті
обезсмертити себе,
аби язик мій возвеличив
правду Твою.

*Миготливий
вогник*

Мушу помити тіло своє для Тебе,
щоб перевітнитись в душу.

Мушу помити кров свою

з Тобою,

щоби проглянути
по той бік

надії.

І доливати себе

в каганець

безсмертя,

щоб не погаснути

вічно.

Мушу світити себе
й освітитися,
щоби повірити
в Тебе.

Стенлі Кюніцу

Метелик

освітив на мить
гілку черемхи
й полетів.

Я згорнув із гілки
ясність
у долоню
і вдивлявся в неї,
щоби усвідомити себе
метеликом

на руці
Всевишнього.

VII. 1995

Світлина з Інтернету

*Мушу світити себе й освітитися,
щоб повірити в Тебе...*

Україна

Вона осіла в моїй підсвідомості,
і як лише закрию
темрявою очі,
її болі
втеплюються в мої нерви
і пускають парості.
Її сльози
видають мої зіниці,

її рани
дірявлять моє тіло,
її радощі
виповнюють мої бажання.

Устні мої отверзеши

Відкрій уста мої,
щоб слова виходили
повні і чисті,

як сльози,
обдихані духом
Твоїм.

Щоб на галлявині віддиху
Твого
зазвучали фіялково.

І заходили в душі
опущених,
наче надія на
Тебе.

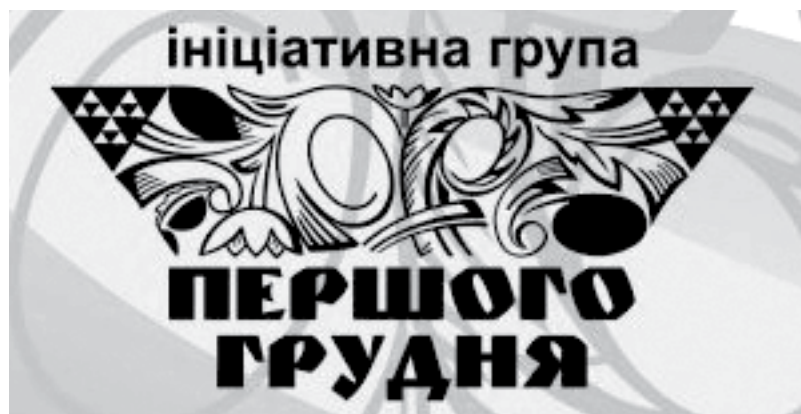
Духа Твого

не отіли

Не віднімай
духа Твого від мене,
щоб я не тремтів, наче голуб
без сизого неба
на тілі.

Духом правди натомість

МАЙДАН

Війна, яку агресор Російська Федерація вже майже три роки веде проти України, суттєво змінила наше життя. Ця війна принесла та приносить нашій країні численні людські втрати й тяжкі економічні та моральні наслідки. Всі події в країні і вчинки тих, хто обтяжений владою та впливами, сьогодні слід аналізувати на тлі невинних жертв, покалічених тіл та зруйнованих хат. І, на жаль, далеко не всі з нас витримують це випробування.

Все це приносить із собою війна – і все це є метою агресора. Він, сповнений ненависті, хотів би, щоб сповилились ненавистю й ми. Він, що розкошує облудою, прагне, щоб облудним стало і наше слово. Він, агресор, мріє, щоб насильство стало законом і нашого життя. Головна його мета – зробити нас такими, як він. І рано нам говорити, що ці зусилля його цілком безуспішні.

В тумани духовних низин
Кожен, хто прикладе вухо до народних грудей, почує в них хворобливі хрипи. Люди щораз легше впадають у злість, стають щораз агресивнішими й вихлюпують одне на одного потоки жагучої ненависті. Наростає мовчазне, внутрішнє агресивне звання до щоденних смертей – на війні, у ДТП, внаслідок дій злочинців. Смерть перестала вражати. Людина деградує.

Попри здійснені останнім часом реформи, керівництво

держави так і не вдалося утвердити в ній справедливого Арбітра. Судова і правоохоронна системи й далі пробокують, а тому в боротьбі з несправедливістю людина й далі залишається наодинці. Це стає особливо загрозливим для країни у стані війни. Коли закон безпомічний, з'являється спокуса відновити справедливість в обхід закону. Щораз більше людей морально виправдовують насильство як начебто інструмент власноруч здійсненого правосуддя. Те, що допустиме на полях війни у боротьбі з агресором, стає допустимим і щодо звичайного кривдника чи недруга. Так суспільство стає глухим до людського болю.

Кожен із нас може скласти свій список ілюстрацій до сказаного. Для прикладу, в окремих районах країни діють озброєні загони, поширюється практика «відтискання» чужого майна. Процвітає торгівля отруйними продуктами та напоями, деякі священники відмовляються відслужити чин похорону ідеологічно «неправильних» загублених, тиняються табунцями або самотою покинуті напризволяще діти, в деяких містах країни стає щораз небезпечніше виходити ввечері на вулицю. І цей перелік аж ніяк не є вичерпним.

Воістину настав час нам спитати себе: «Що з нами відбувається? Чому ми стаємо носіями зла?».

Звернення Ініціативної групи «Першого грудня» Не даймо сліпій ненависті запанувати над нами

Ці тривожні тенденції вишли вже за межі «звичної» людської гріховності – вони непомітно стають загрозою безпеці країни. Цю загрозу мають осмислити як державні органи, так і громадянське суспільство, оскільки обоє вони можуть стати джерелами цієї загрози (як, до речі, і чинниками оздоровлення). Маємо зупинити деградацію людини та державно-суспільних інституцій.

Відповідальність держави та суспільства

Від держави ми очікуємо організації всебічного захисту країни від військової, економічної та інформаційної агресії з боку Російської Федерації. Саме держава несе відповідальність за боротьбу зі злочинністю, за спокій і безпеку громадян усередині країни. І ми вдячні нашим воїнам, які несуть і несуть свою службу в надскладних умовах і завдяки яким на більшості території країни зберігається мир.

Проте від держави приходиться не лише порядок – від неї часом падає й тінь, коли хтось із її слуг забуває, що від неї дуги злочинності суспільство лікує не насильством, а справедливістю, і це зветься верховенством права. Від карального правосуддя советського періоду нас відділяє не так уже й багато часу. В органах державної влади, що відповідалі за боротьбу зі злочинністю, все ще нуртують звички

та прийоми, які легко можуть призвести – і, на жаль, уже призводять – до вибіркового застосування насильства, а значить – до зловживання владою. Екстраординарні умови реальної війни з Російською Федерацією і тими, кого вона збройно, фінансово й політично підтримує, не є індულгенцією на розправу та помсту. Керівництво країни має прислухатися до остережливих голосів наших правозахисників і встановити належний державний і суспільний контроль над діяльністю правоохоронних органів та спецслужб. Політична доцільність не повинна руйнувати право.

Проте не менші завдання стоять і перед самим суспільством... Великою помилкою є вважати, що у воєнний час слід відкинути демократичні принципи та зректися цінностей, які лежать в основі людської цивілізації. Війна не скасовує дію Божого Закону, який є для всіх законом цивілізованого співжиття. Інакше за невблаганням законом зворотного зв'язку – або ж воздаяння – кожен насильницький акт багатократно примножить насильство; кожна кривда, не стримана людським сумлінням, породить кілька нових кривд. Цей закон духовного нападу люди мають знати і про нього повсякчас пам'ятати.

Бути «воїнами світла, воїнами добра»

Війна починається в люд-

ському серці, й ненавистю її ніколи не закінчити. І навіпки, шлях до миру лежить через мир у душі, бо лише він робить людину сильною, а нас – непереможними. Ніхто не знає цього краще за українських волонтерів, цих безкорисливих носіїв добра. І кожен воїн, який зігрів скриньку дитя чи прихистив скалічену снарядом тваринку, пізнав розкіш того душевного миру. Насправді в народі дрімають невичерпні запаси людяності, й наше завдання – активувати їх і примножити його здорові сили.

Усі ці негаразди, які сьогодні вражають своєю чорнотою, можуть уже завтра змаліти на тлі потужної самоорганізації суспільства задля гарантування духовної безпеки країни. Так, українська нація у тяжких випробуваннях захищає своє право на свободу. Наша війна праведна, і ми переможемо. Проте в той момент, коли війна закінчиться, ми не маємо побачити на своєму обличчі хижого оскалу того агресора, з яким воювали.

У час війни, на жаль, рани в людських душах неминучі. Але хай не наші дії завдають цих ран. Не даймо сліпій ненависті запанувати над нами. Ми – люди, і ми не хочемо зректися власної гідності. Просто поставмо перед собою портрети героїв Небесної Сотні чи загублених на війні. І ми все згадаємо, все зможемо.

Олександр СУГОНЬКО

Відгук на звернення Ініціативної групи «Першого грудня» від 20.02.2017 р.

Майдани – це повстання духу Небесної Сотні проти кримінальної психології януковичів, духу кіборгів – проти облуди «русько-го міра». Вони різні, як дух Авеля і Каїна. Духовне воскресіння українського народу є головною і вичерпною умовою перемоги в цій війні.

Що може визволити нас із полону духовного морюку? – Правда. Не можна домішувати до неї напівправду, бо тоді вона стає брехнею. А без правди Україна справді кінець, повторюючи услід за Мирославом Мариновичем його слова про ролі правди в світі.

«Шлях до миру лежить через мир у душі...», – пише ви. Про який мир йде мова? Мир з РФ? Мир з нею може настати лише як утвердження суверенної України. Утвердження це може здійснитися, якщо в наших душах

палатиме дієва любов до україн-

ського народу, країни, держави. Саме любов спонукає нас до дії: моральної, гідної, законної й відкритої во славу Божу і України.

Багато разів у вас звучить слово «ненависть». Тут так само потрібна ясність.

В Україні вкрадено Крим. Частина території Донбасу окупована ворогом і перебуває у вогні... Ці дії є злом по відношенню до українського народу і його країни. Як моральна людина має ставитися до цих злочинів? Очевидно, що без миру в душі. Вона ненавидить зло, вчинене проти неї, її народу і країни, як ненавидить і власне зло, з яким бореться з Божою допомогою. Вона знає також, що зло має бути покаране. Міжнародні санкції проти РФ – елемент покарання зла.

Ця ненависть до вчиненого зла не повинна ставати ненавистю до людей, які його вчинили.

Уривок

Борис МОЗОЛЕВСЬКИЙ

Борітеся – поборете!
Т.Шевченко

І плакати, і радіти –
Тепер вже не те, не те!
Бунтуйте ж, трикляті діти,
Якого ви відька спите?

Чи ви вже як ті автомати –
Бездумні зняряддя століть?
Чи вас уже можна ховати?
Чи будете й далі тліть?

Не нидіти – битись варто!
Ніхто вас не вирве з тімби.
Просніться й на про вставайте
Хоч так, як ставали ми.

Горіти, а не чадіти!
Хотіти! – і знати – чого!
Нехай вам серця освітить
Безсмертне Шевченка чоло.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

«100 років Української революції. Відроджена держава» в Національному музеї історії України

Виставка до 100-річчя Української революції відкрилася напередодні 100-річчя створення першого українського парламенту – Центральної Ради УНР на виконання Указу Президента України «Про заходи з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917–1921 років» в Національному музеї історії України (НМІУ). У відкритті взяли участь Віце-прем'єр-міністр України В'ячеслав Кириленко та Голова Інституту національної пам'яті Володимир В'ятрович.

Виставка покликана представити загальні мови добу Української революції 1917–1921 рр. з фондів Національного музею історії України. Більшість із них ніколи не експонувалися за часів СРСР, а деякі експонати лише дивом збереглися у фондах музею і не були знищені советською владою. Відвідувачі зможуть побачити документи, марки, гроші, друковані видання УНР, відзнаки армії УНР і УГА, однострої та зброю доби визвольних змагань.

Серед найпомітніших експонатів: дивом збережений прапор Мошенського сільського козацького куреня (виготовлений орієнтовно в 1917–1920 рр.); оригінали рідкісних поштових карток та фотографії масових демонстрацій 1917 р. в Києві та інших містах України; оригінальні печатки українських військових формувань періоду 1917–1921 рр.; виборчі списки кандидатів до Установчих зборів Київського виборчого округу 1917 р.; оригінали рукописів та світлини Голови Української Центральної Ради Михайла Грушевського та Головного отамана УНР Симона Петлюри; друкарська машинка Левка Чикаленка, якою він користувався під час роботи в Генерально-секретаріаті Української Центральної Ради.

На думку куратора виставки та одного зі спікерів на її відкритті, завідувача відділу історії України ХХ ст. Олександра Іщука, «представлені експонати засвідчують, що відновлення української державності в 1917–1921 рр. було неминучим і логічним, історично обґрунтованим і продовжувалося роками. Українська революція 1917–1921 рр. започаткувала процес формування модерної політичної нації та відродила традицію української державності». За словами генерального директора НМІУ

Тетяни Сосновської, «виставка має на меті сприяти популяризації серед широкого загалу експонатів музею, які репрезентують зазначений історичний період, та залучати дослідників до вивчення унікальних матеріалів із фондової колекції музею».

Доцент КНУ ім. Тараса Шевченка, дослідник історії українських військових формувань Андрій Руккас зазначив: «Тут представлені унікальні речі, і я дуже хочу вірити, що ця виставка буде постійною, сюди будуть приходити як до національного

пантеону, де збережені наші державні реліквії». На думку доктора історичних наук Ігоря Гирича, Україні потрібен повноцінний великий Музей історичний період, та залучати дослідників до вивчення унікальних матеріалів із фондової колекції музею».

Голова Інституту національної пам'яті Володимир В'ятрович у своєму виступі зазначив: «Такий захід, який відбувається сьогодні, і заходи, які відбуватимуться в подальшому, що нагадують нам про страшні уроки Української революції 1917–21 рр., є надзвичайно важливими, щоб ми не повторювали помилок, які сталися сто років тому. Не повторювали їх не лише політики, а й громада і українське суспільство». Отже українцям краще потрібно донести уроки Української революції цілому світові, а також те, що Україна з'явилася ще 100 років тому, а не через розпад СРСР.

Віце-прем'єр-міністр України В'ячеслав Кириленко закликав істориків, науковців, школярів і студентів нести правду про Українську революцію «далі до сердець». За його словами, «ця сота річниця – добра нагода показати наші перемоги, адже «правдива історія України – це історія перемог, які тривають понад тисячу років».

Українська Революція започаткувала процес формування модерної політичної нації та відродила традицію української державності в 1917-20 роки. Створення Центральної Ради, жовто-блакитні прапори, знесення пам'ятника Столипіну на Думській площі. І наразі – Свято Свободи 19 (6) березня – грандіозна 100-тисячна маніфестація в Києві.

ЯКОГО МИРУ МИ ПРАГНЕМО?

«Гібридна» війна, яку Російська Федерація веде проти України, почалася не в 2014-му. Сто років тому все було так само: Радянська Росія інспірувала конфлікти всередині України, створювала маріонеткове «советское правительство», прикриваючись іменами Коцюбинського чи Щорса, влаштовувала збройні інтервенції... А частина політичного проводу УНР ніяк не могла позбутися ілюзій, сподіваючись збудувати соціалістичну самостійну Україну під «патронатом» демократичної Росії! За ілюзії незабаром довелося розплачуватися власним життям, українською незалежністю, мільйонними жертвами.

Адже природа Росії – імперська. Доки російський народ не переживе катарсис, позбавивши свою національну ідею її імперської суті, доти поняття «демократична Росія» не матиме нічого спільного з реальністю. Нинішній Росії не потрібна незалежна Україна – їй потрібна слухняна Малоросія.

Тому про спокій нам можна тільки мріяти. [...]

Лукаві «миротворці» – як усередині України, так і за її межами – закликають нас бути сумирними ягнятами. Нам пропонують «мир» ціною капітуляції. Проте пам'ятаймо Франкове: «Супокіт – святе діло в супокійній

часи. Та якщо в часи розбою ти зовеш до супокію – зрадник або трус еси».

Україна справді втопилася од війни. І все ж випробування згуртували нас як націю. Ми платимо дорогу ціну за право й можливість бути вільними – і стаємо сильнішими, ніж були досі. Ми краще розуміємо, що ніхто не зможе перемогти Україну, якщо ми самі не зруйнуємо її зсередини. Тому нас непокоїть стан політичного класу України, його жадібність, готовність розчинити інтереси держави в «болісних компромісах» на користь власних інтересів, його байдужість до елементарних потреб простолюду. Непокіють нас і відсутність у прав-

ляччій еліті стратегічного бачення перспектив розвитку нашої держави.

Світ не любить слабких – ми в цьому теж пересвідчилися. Тому єдиний наш шлях – ставати сильними. Духовно, економічно, збройно. Стаючи сильними, ми зможемо перемогти і досягти миру.

Ми хочемо гідного миру. Ми не хочемо ілюзорного «миру», отриманого взаємін за наші національні інтереси, – такий «мир» тільки заохотить ворога до нової агресії.

Воліємо бути монолітним, єдиним, вільним народом, який міцно стоїть на ногах і з яким рахуються інші.

Скорочено

Запрошуємо до розмови

Освіта має давати те, «що не відбереться»

Освіта потребує порятунку заради порятунку України. Україні потрібні Виговський, Мазепа, Григорович-Барський, Д. Туптало, Сковорода, Паїсій Величковський (див. списки випускників академії). Саме тому треба зібрати групу мислителів рівня Петра Могили, Памфіла Юркевича, Валерії Нічик, Сергія Кримського, Євгена Сверстюка та розробити програму повернення до основ освіти могилянської доби в теперішніх умовах. Це допоможе реалізувати головне право людини – бути ЛЮДИНОЮ...

Закінчення. Початок у ч.1

Могилянська Академія в Сокири старшого, могилянці зі Сковородою включно і з Бортнянським у планах вчать Сокиру молодшого. Молодший Сокира навчається вже на хуторі (але також могилянцем!). Історичною причиною цьому може бути за-непад Академії у другій половині 18 ст. з її закриттям у 1817-му, а ідеологічно – зросійщення Академії, що йшло разом з її деградацією, і те й інше було свідомо інспіроване російським урядом.

Тому Шевченко переселяє свого героя у недосяжний для самого Шевченка і для тих деградаційних процесів «Тихий рай». Він так і залишиться недосяжним для Кобзаря, як для Мойсея «Край обіцяний».

Вже згаданий персонаж повісті Г. Сковорода каже про той самий рай у своєму вірші з «Саду божественних пісень»: «В город не піду багатий – на полях я буду жить...». У тихому раю Сокиринського хутора відбувається і виховання власне близнят Зосими і Саватія, якими пізніше опікуватиметься вже у Полтаві сам Іван Котляревський. Варто додати, що Григорій Гречка мав подарований з дарчим підписом іншого видатного могилянина Г. Кониського рукопис «Історії Русов» (!). Для Шевченка важливо торкнутися рукою свого героя рукопису «Історії Русов», для нього важливо мати його переданим самим Кониським майбутнім поколінням та ще й з дарчим підписом! І Шевченко не зважає на анахронізми, для нього важливим є викувати і показати міцно спляним історичний ланцюг української еліти, що завше всупереч обставинам передає естафету наступним поколінням. Ці постаті існують не в часі, а як казав Є. Сверстюк про самого Шевченка, а «понад часом». Тому померлий у 1795-му могилянець Сковорода успішно викладає музику молодому Сокирі напередодні війни 1812 року. Він і нам нині сущим намагається науку свою викладати.

Наостанок хочу додати ще одну символічну прив'язку «Тихого раю», а саме історико-географічну. «На правому березі хоча невеличкий, але вспаленої річки Альти стоїть хутір старого сотника Сокири, верстви з чотири від міста Переяслава, себто

саме проти того місця, де сказаний честолюбник Святополк Окаянний зарізав рідного, праведного брата свого Бориса. На тому ж місці, за переказом Кониського, відбулася й Кривава, або Тарасова ніч року 1630. Отож саме проти того святого місця й стоїть хутір сотника Сокири». Тут Шевченко вказує на українське історичне коріння від Руси зі Святими мученками Борисом та Глібом до славетної перемоги Трясила над поляками у 1630-му. І ось ми вже маємо ланцюг історії та традиції тривалістю у тисячоліття! «Саме проти того святого місця».

Для багатьох було б цікаво знати, що повість цю Шевченко писав далеко не в раю, але в місці від нього на Землі максимально віддаленому – на засланні у Новопетровську фортеці. Але великий митець, маючи «Царство Боже» в собі, творив цей «Тихий рай» «саме навпроти того святого місця», перебуваючи у кошмарному сні російської солдатчини.

Октавіо Пас у своєму «Лабиринті самотності» пише: «Історії притаманна моторошна реальність кошмарного сну; велич людини полягає у творенні прекрасних і тривких речей із реальної субстанції цього кошмарного сну. Або інакше кажучи: у перетворенні кошмарного сну на бачення; завдяки творенню ми бодай на мить звільняємося від потворної реальності».

Петро Могила свою Академію творив якраз із тієї «субстанції кошмарного сну», творив всупереч усім обставинам і переміг, таки створивши дивовижну «прекрасну і тривку річ»! Для чого ж як не для виховання національної української аристократії «тривкої та реальної», існувала могилянська освіта. Потреба в тій аристократії гостро усвідомлювалася Шевченком, вона – аристократія, а не «правнуки погані» мусять очилити нарід. Бо вже не Альта ділить береги історії, а Лета і тільки той Шевченкоді війни 1812 року. Він і нам нині сущим намагається науку свою викладати.

Наостанок хочу додати ще одну символічну прив'язку «Тихого раю», а саме історико-географічну. «На правому березі хоча невеличкий, але вспаленої річки Альти стоїть хутір старого сотника Сокири, верстви з чотири від міста Переяслава, себто

Антін КОЛОМІЄЦЬ, м. Київ

ватизму В'ячеслав Липинський у своїй статті «Національна аристократія»: «нація є формацією не тільки історії, а історичного наростання і розвитку серед певного етнічно-відмінного людського колективу іменно конструктивних, а не деструктивних, іменно організуючих, а не руйнуючих політичних властостей», а от рушієм нації, її «дріжджами, на яких пасивне етнографічне тісто того колективу росте і перетворюється в активну націю», є «Божії люди нації» – її аристократія. Тобто «найкращі в даний історичний момент ... організатори, правителі і керманічі нації... такі, що мають найбільші матеріальну силу та моральний авторитет» (Консерватизм, Київ, Смолоскип. 2008). «Історичне наростання» ми подибуємо і в такого визнаного корифея консервативної думки, як Рассел Керк. Він називає це «принципом суспільної безперервності» та «духовної єдності», звертаючи увагу і на «мудрість предків», на плечах яких ми стоїмо, і тільки тому бачимо більше, «Індивід обмежений, але рід мудрий».

Здатність аристократії діяти «мудро» виважено є також надзвичайно важливим чинником: «Хода провидіння повільна; тільки біс метушиться». І зрештою, мовить Р. Керк у праці «Основи і принципи консерватизму», це вплив трансцендентного морального порядку, Божого провидіння, що постійно діє у суспільстві.

«Напівосвіченість», тобто фактичне суспільне невігластво у царині християнства, яке Євген Сверстюк називав «важкою недугою нашого часу» (Про абетку духовної грамоти, «Наша віра», № 5, 2010 р.), є продуктом секуляризму, позитивізму та гуманізму. Антитезою сучасній освіті – «напівосвіченості» була освіта старої Європи та України, її золотої культурної доби – доби українського бароко.

Звернення до освітянського досвіду, що сягає корінням Середньовіччя та вичерпується в класичну добу, не є випадковим чи штучно нав'язаним «мітом золотої доби». Навпаки, воно має своє філософське цивілізаційне підґрунтя. Перш ніж звернутися до думки київського філософа Миколи Бердяєва, хотів би нагадати про очевидну кризу сучасної цивілізації «напівосвіченості» в її нинішньому вигляді. М. Бердяєв називає це переходом світу «нової історії» до «нового середньовіччя», «Перехід до нового середньовіччя – як і давніший перехід до старого Середньовіччя – супроводжується помітним розкладом старих суспільств і непомітним утворенням нових. Старий, стійкий, сталий громадський та культурний космос перевертається силами хаотичними та варварськими». Гуманізм та індивідуалізм (атомізм), на думку М. Бердяєва, є шкідливими

та реакційними явищами сучасної цивілізації і тим самим себе повністю дискредитують. «Ми живемо в добу оголені та викриттів. Оголоється та викривається і природа гуманізму, який в інші часи уявлявся таким безневинним і високим. Якщо не має Бога, то немає й людини – ось що виявляє досвід нашого часу... В нове середньовіччя увійде досвід свободи, пережитий в новій історії, та всі позитивні завоювання совісті і більша витонченість душі». Звісно, М. Бердяєв не закликає до «реконструкції» Середньовіччя. «Після до свідку нової історії, – зауважує він, – неможливо повернутися до старого Середньовіччя, можливо лише нове середньовіччя, як після досвіду старого Середньовіччя неможливе було повернення до старого античного світу, а могло настати лише Відродження... Годі повернутися до надто тілного та тимчасового в минулому. Проте можна повернутися до вічного в минулому».

Додамо від себе, що «повернення до вічного» є не тільки можливим, але й доконечною потребою людини та суспільства, що нині міцно застрягло у споживацькому безбожному й через це тілному сьогоденні. Яким є це «вічне з минулого» в царині освіти і виховання для нас, українців та водночас європейців? Відповіддю на це питання постає освітянсько-виховний досвід Старої Європи і Старої України та Ківо-Братської колеї (Ківо-Могилянської академії) до середини 18 ст., доки, за словами Ю. Шевельова, Україну не «відгородили від Заходу», внаслідок чого Україна не тільки припинила бути «вікном у Європу», а й сама втратила її вікна. (Ю. Шевельов. Москва Маросейка. «День», 30 грудня 2011 р.)

Проте, розглядаючи дане питання ab ovo, почати варто зі старих європейських університетів та колеїюмів 12–16 ст., закладів зі статусом «stadium generale». О. Кузьменко у статті «Трансформація ідеї університету: від першого історичного типу до першої кризи» звертає увагу на ідеал середньовічної вченості: «Це була людина, що веде праведне життя та володіє енциклопедичними знаннями з семи вільних мистецтв». Спираючись на думки Св. Августина та Томи Аквінського про єдність віри і розуму та істинність божественного авторитету, така людина в ставленні до часу та Розуму, надає перевагу Одрокренню. «Віра є у розумі, а розум у вірі», розум відмежовує істинне від оманливого в утвердженні віри та пізнанні Бога. Освіта розглядається як шлях до спасіння, а вивчення наук – не як самоціль, а як засіб, що готує розум до пізнання Бога та людської душі. Також обґрунтовуючи разом з давньогрецькими філософами засадничі принципи єдності наук та універсальності знань, творці старої європейської освіти за допомогою septem artes liberales, як різних гра-

ней єдиного Знання, основою і вінцем якого завше є Бог, створили те, що ми нині звемо старою європейською освітою, зверненою до всього християнського світу.

Саме на такі взірці для наслідування спиралися видатні діячі – справжня аристократія за Липинським – «Божії люди» та «Дріжджі нації» Старої України 16–17 ст. Князь Костянтин Острозький, творці Львівської братської школи і зрештою, утворене київською міщанською аристократією Київське братство з щедрим фундушем Гальшки Гулевичівни та велика знакова постать Св. Петра Могили... Ось що каже сам Св. Петро Могила у 1632-му році: «Я, Петро Могила за милістю Божою, архимандрит Київ – Печерської Лаври, бачу велику втрату для душ від невігластва духовенства і молоді, і бажаючи при допомозі Божій, по власній моїй волі, запобігти такій великій втраті, а також повернути тих, хто віддалилися від православ'я, встановити школу, щоб молодь була у всякому благочестива, в добрих нравах і вільних науках».

Україна, як зазначають Ю. Мицик та В. Нічик у книзі «Св. Петро Могила», що стояла на рубежі двох культур, двох світів – Заходу і Сходу, потребувала не замкнутості і культивування старожитностей, а й їх збереження та культивування культурного компромісу. Це давало народові можливість, зберігаючи свою національну сутність, усвідомлюючи свою окремішність, захищати її за допомогою власної держави й стати в рівень з іншими європейськими країнами.

Ця думка є однаково справедливою як для початку ст. 17-го, так і початку 21-го. Мало того, надзвичайно складна й несприятлива історична ситуація, в якій творилася Ківо-Могилянська Академія, та критична небезпека для України дня сьогодення мають між собою велику подібність. Проте феноменальна успішність КМА, що реалізувалася найвищою мірою всупереч обставинам, дає і нам ндаю на можливість подібної успішності попри колосальні проблеми наших днів.

Простежимо коротко історію виникнення КМА. Почнімо з Острозької школи князя Острозького, що була «першою ластівкою» української освіти тих днів, і хоча школа проіснувала відносно недовго – 1576–1636 рр., вона встигла зробити головне – виховати низку освічених українців, серед яких був майбутній гетьман України П. К. Сагайдачний, що фактично перейняв символічну естафету статусу української аристократії від князя К. Острозького (нащадки Острозького були вже поганями правнуками «славних прадідів великих»).

Доба князів та їхніх воїв минала – надходила доба гетьманів та козацтва. Нова доба – нова аристократія. До тогочасної аристократії варто додати й міщанство з його Магдебурзьким правом, гільдіями та цехами. Саме воно й творить Київське братство.

Ще одним з видатних випускників Острозької академії був Мелетій Смотрицький, син Герасима Смотрицького (ректора Острозької школи) і видатний релігійний діяч та мислитель, а також майбутній ректор Київської братської школи (!!!). Цей приклад являє нам ту саму естафету поколінь в царині видавничої та

академічній, а також у ще одній гілці аристократії – духовній. Той аристократичний трикутник (духовенство, гетьмани та старшини, провідне міщанство) існуватиме і ефективно діятиме, живлячи своїми силами Академію та усю українську й імперську освіту, духовну, інтелектуальну, мистецьку та цивільну еліту аж до остаточного погрому України за Катерини 2-ї.

Св. Петро Могила, вітлюючи проєкт Братського колеїюму (Академії), вказував на побожність і благочестя вихованців, звичай добрі, тобто звичай і традиції, що пов'язують між собою покоління, підтримують генетичну пам'ять, укорінюють у свідомості належність саме до своєї родини, до свого з прадавніх часів на своїй землі

проповідь. Старші спудеї два роки вчили філософію і тільки потім, як до найвищої і найскладнішої дисципліни, приступали до богослів'я, викладання якого тривало чотири роки. Катехизис читався з перших днів. Випускник, що успішно завершував навчання, був високоосвіченою людиною свого часу.

Прикметним є те, що випускники КМА, а список їх справляє неабияке враження, мали компетентність у різних галузях. Вони опановували цілісне Знання, а не його штучно відрізані й ізольовані одна від одної частини.

Тому єпископ, випускник КМА, та його однакашник архітектор при обговоренні проєкту храмового будівництва спілкувалися однією мовою, мислячи одними категоріями, перебуваючи

му житті». Очевидним є неабиякий виховний вплив конгрегацій. За їх допомогою спудеї з малих літ привчалися до свідомого та самостійного пізнання та практичного виконання християнських обов'язків, у т.ч. доброго християнського ставлення до товаришів та справ благодійності. За часів м. Рафаїла Заборовського Академічні конгрегації вважалися настільки необхідним та зрозумілим для усіх явищем академічного життя, що про нього згадують у Leges academicae без жодних пояснень.

Що це був за виховний вплив, демонструє один вельми зворушливий випадок з життя Академії. Друга половина XVIII ст. стала часом нищення Академії імперією. Одним з інструментів було хронічне величезне не-

Наші святі. Твір Феодосія Гуменюка

(історичної пам'яті), нарешті – науки вільні – це ті сім вільних наук septem artes liberales, на яких ґрунтувалося навчання в усіх вищих навчальних закладах Європи. Тобто Петро Могила наголошує, що його школа – це школа національна, православна, яку він поставив в рівень з європейськими навчальними закладами». (Мицик Ю., Нічик В., Хижняк З. Петро Могила. – К., 2013)

Навчання в КМА, що проводилося за системою septem artes liberales, тривало 12 років і маючи приблизно 32–33 дисципліни, принципово розділялося на дві частини – молодшу і старшу. Перша половина навчання була присвячена фактично підготовці до основного навчання. Позаяк більшість літератури видавалося латиною – мовою науки та діловодства у всій Європі, то й навчання, як і у всій тогочасній Європі, провадилося тією ж латиною. Тому перші чотири роки спудеї вчили переважно латину, аж до вільного володіння. Наступні два роки додавалися інші дисципліни, серед яких риторика та піїтика. Могилянець мусив уміти написати пристойного вірша латиною та підготувати й висловити цивільну промову та церковну недільну й святкову

у спільній системі координат щодо стилю, естетики та функціональності проєкту. При тому обидва могли бути ще й талановитими філософами, богословами та поетами.

Велику увагу при створенні КМА Петро Могила приділяв вихованню спудеїв: «Я часто думав, – мовить Петро Могила, звертаючись зі сторінок своєї «Антології» до спудеїв, – та турбувався про те, аби в школах не лише викладалися зовнішні науки, але й тим більше і вище над усе ставилося благочестя, яке має укорінитися і сіятися в ваших молодих серцях, адже без того усіляка мудрість є глупством перед Богом, як воно справедливо і зветься...» Результатами такого підходу до навчання та виховання були високогідні гетьмани та полковники, митрополити та єпископи, вчені та філософи, викладачі та мистці.

Невід'ємною складовою життя Академії стали конгрегації або студентські братства. Їх в КМА було два і обидва – присвячені Богоматері. Вступ до конгрегацій супроводжувався клятвою триматися правил та заповідей конгрегації, головним з яких було – «наслідувати чесноти Богоматері та бути старанним у благочестивому та досконалому християнсько-

дофінансування КМА урядом. У цю важку і прикру мить страшної скрути свою життєвість та дієвість показують багато років тому принесені юнаками-спудеями конгрегаційні клятви. Цілий ряд випускників КМА жертвують чималі суми на потреби alma mater. Врешті решт розмір фонду досягає понад чверті мільйона рублів, суми на той час колосальної. Ті ж самі кошти спудеї, залишають ще й щедрі тестаменти на користь КМА.

Ще одним мірилом дивовижної ефективності КМА є кількість її «колоній» по всій імперії. У першій половині XVIII ст. практично всі школи, семінарії, колеїюми, академії в імперії були «могилянськими». Їх засновували могилянці, керували ними могилянці, викладали могилянці. Тут і славетний Харківський колеїюм, і Олександрівська семінарія, Великоновгородська, Смоленська, Тверська, Казанська, Архангельська, Вятська, Суздальська, Володимирська, Костромська, Могилянська, що їх було засновано у 1714–23 рр. До цього слід додати ще у XVII ст. засновані Чернігівський колеїюм, Гоцанську та Вінницьку школи.

Закінчення на стор. 16

Євген СВЕРСТЮК

ТРЕБА ЗМІНЮВАТИ СЕБЕ, ЛЮДИ ДОБРІ!

Афоризми й висловлювання з добірки, яку уклав колишній студент НаУКМА Роман Павлов

Початок в ч.5 2015 р.

- Демократія – для громадян, а не для рабів.
- Бо навіщо демократія тому, хто чекає на розпорядження начальства?
- На розмитому, політично не виробленому ґрунті демократія сповзає до своїх карикатурних форм – до анархії, до охлократії.
- **Виходить, головна передумова демократії – гідність і самоповага особи. І це лежить в основі української традиції.**
- Світ поважає країни, які засвітилися духовними проявами.
- **Наші погляди звернені на захід не тому, що там вільний ринок, а тому, що там є Закон, Право і Слово, якому можна вірити.**
- **Власне, в цьому і сенс демократії, щоб відродити особу, вільну творчу людину, здатну ставити високі ризиковані цілі і нести відповідальність.**
- На героях не виїдеш – підпирати плечима суспільні інституції повинні усі.
- Де нема святости і готовності приносити себе в офіру – там нема нації.
- А все тому, що в атмосфері панує підлий страх юрби перед владою, а не острах влади перед народом.

- Демократія – це терпеливість до іншого і право кожного на життя і на власну думку.

СОВЕТСЬКА КУЛЬТУРА

- Людина – вічна таїна, якої не розуміли безпардонні політичні експериментатори ХХ століття, що прийшли скористатися з людських слабкостей.
- Убивання духу було вбиванням життя. Хто вбиває іншого – вбиває і себе. За вбитим життям створюється мертва зона. «Великі зодчі» з нечуваною в історії рішучістю пройшли творцями мертвих зон на землі та в душі.
- Нема жажливішого режиму, як той, що знеособлює, вилучає і скошує осіб, на їхнє місце ставить посаду – посадову легко змінювану людину.
- Фальшива інформація провокує страшні події...
- **Безмежна влада псує всіх безмежно – і всіх навколо, і владаря, бо він іде на те, щоб зруйнувати особу в прагненні її підкорити.**
- **І перед кожним – різка альтернатива: бути або сином свого народу, або його лукавим наймитом і мародером.**

Далі буде

Антін КОЛОМІЄЦЬ, м. Київ

Освіта має давати те, «що не відбереться»

Закінчення.

Початок на стор. 14

У 1739 році смоленський єпископ Гедеон Вишневський у листі до м. Рафаїла Заборовського порівнював культурно-освітницьку колонізацію КМА імперії з роллю Атен у колонізації еллінами античного світу.

Додатково треба згадати про культурну роль КМА у житті Києва, а її важко переоцінити. По-перше, філософські диспути академії, що завжди ставали неабиякими подіями у житті міста, були відкритими і приваблювали усю освічену київську публіку (яка у своїй масі знала філософію та латину), по-друге, театральні вистави та містерії, по-третє, Київські вайї, що їх щороку проводили люди з академії. (Хв. Ти-

тов. Стара вища освіта в Україні., К. 1924).

Не вистачить і сторінки, щоб написати повний перелік видатних ректорів, викладачів та вихованців Академії. Ці люди дійсно творили українську історію, культуру, освіту та українську аристократію. Вони проживали коротке за нинішніми мірками життя (сам Петро Могила прожив 50 років), але встигали неймовірно багато. Вони складають величезне число надзвичайно яскравих особистостей в добу найвищого злету української культури, цілий ряд канонізованих святих, десятки єпископів та митрополитів, видатних філософів та богословів, гетьманів та козацької старшини. Таким є колективний портрет вихованців Академії.

Такою була Київсько-Могилянська

Академія в добу її розквіту. Такою була аристократія, що її творила, в ній навчалася та нею виховувалася. Таким є «наше вічне у нашому минулому», до якого варто дослухатися, і, взявши його собі на озброєння, з Божою допомогою створити освіту, передбачаючи яку з минулого, видатний письменник і вихованець КМА Лазар Баранович промовив: «Настане час, коли українці не потребуватимуть (в освіті) сторонньої допомоги і навіть нехтуватимуть нею».

Сьогодні в Україні потрібно розробити програму повернення духовних засад освіти рівня Могилянської доби, щоб освіта допомагала реалізовувати головне право людини, дароване їй Творцем, – бути людиною Божою.

Листи читачів

Уже другий рік літую в селі на Волині. Пораюсь потроху коло землиці, в саду-городу. Та здійснюю пішаницею маленькі мандрівки: до джерелиці чистої, до лісу, до лебединого ставка... Звісно, це лічені версти, а все ж бувають і приємні, вразливі «відкриття».

Ось і для Вас одна «окрушина».

ВОЛЯ БОЖА

Село Новосілки. Рівненщина. На подвір'ї церковці невеличкий хрест. А табличка на ньому сповіщає: поховано малесеньку дитину. Прожила місяць 1890 р. і внизу крупно: «Така воля Божа».

Понад сто років тому безмірне горе зупинило подорожніх. Зажурені батьки, поховавши «янгольтко» збудували тут капличку.

Пізніше повстав і цегляний храм Божий імені Пантелеймона Цілителя.

Так і милує зір оця ошатна двобанна церковця, що стоїть донині на пагорбі при дорозі, край села. Зцілюючи людські душі.

Юрій ХВАЛЮШ м. Луцьке

P.S.

Можливо, когось зацікавить «крихта» – насамперед молодих мандрівників – прочан. Служба Божа в церкві по-нашому правиться. Село Новосілки розташоване на межі з Волинською областю.

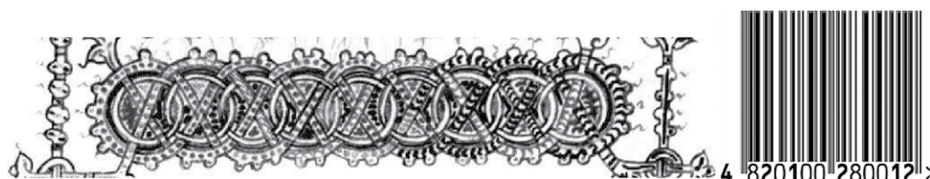
ПОДЯКА
ДОБРОЧИНЦЯМ

Від редакції та усіх читачів газети «Наша віра» складаємо щирі подяки благодійникам, котрі своїми внесками посприяли випуску цього числа: отцю Василю Пишному і парафіянам церкви Святої Покрови с. Рубанівське на Січеславщині, Надії Мірчук, Ользі Чмолі, Георгію Лазаренку, Наталі і Георгію Рогожиним, Антіну Коломійцю, Тетяні Яременко, Світлані і Юрію Шумиловим.

Збережімо «Нашу віру» разом!

Благодійні пожертви на підтримку нашого часопису можна надсилати на ім'я головного редактора Раїси Лиші або директора Орини Сокульської з поза меж України – через Western Union, в Україні – поштою – на адресу: Редакція газети «Наша віра», прізвище та ім'я одержувача, аб. скринька 283, Головна пошта, м.Київ, 01001, Україна – Ukraine або сконтактувавшись з редакцією персонально.

Тел. 425-68-06; nashavira@ukr.net

Засновник
і видавець –
колектив
Редакції газети

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР
Раїса ЛИША

ДИРЕКТОР
Орина СОКУЛЬСЬКА

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: Раїса ЛИША, Олександр ТКАЧУК,
Олесь ШЕВЧЕНКО, Василь ОВСІЄНКО, о. Іван РИБАРУК,
Олександр СУГОНЯКО, Тарас ЧОРНОКОЖА.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР-ОРГАНІЗАТОР: Ольга КАВУН
Комп'ютерна робота: Майя БУЛАХ

Зайти: вул. Межигірська, 21, 04071

Для листів: Редакція газети «Наша віра», прізвище й ім'я одержувача,
а/с 283, Головна пошта, м.Київ, 01001, Україна – Ukraine.

E-mail: nashavira@ukr.net; http://www.nashavira.ukrlife.org

Телефон-факс: 425-68-06

Наш розрахунковий рахунок: 26002300175421, МФО 322669 в ОЩАДБАНКУ
Ідентиф. код №22893760

Підписано до друку 7 квітня 2017 р.